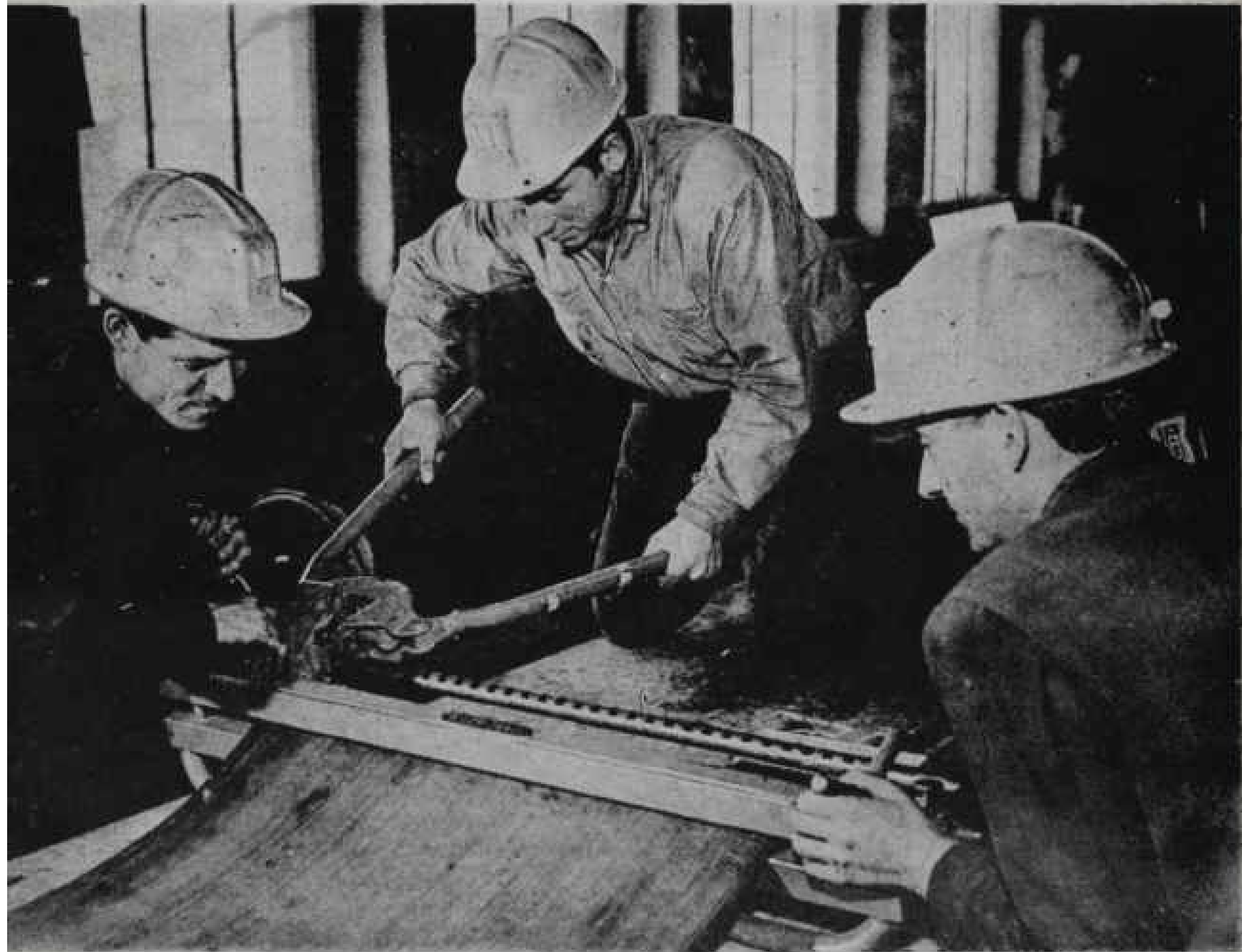
AKİS
HAFTALIK AKTUALİTE DERGİSİ

FİATI: 1 LİRA
29 OCAK 1965

Winston Churchill'in ölümü ve Muhteşem Cenaze Töreni

ENI DÖVIZ KAYNAĞIMIZ

ALMANYADA TÜRK İŞÇİLERİ
YURT DIŞINDA DÖKÜLEN ALIN TERİ

Seçimin Havası Nasıl Olacak?

AKİS

Sayı: 554 Cilt: XXXII Yıl. 11 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi ve Başyazarı :
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoglu, Teoman Erel, E gemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı : Halûk Ülman - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tuli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Naciye Fevzi. Lûtfi Ay — Radyo ve Sinema: Mahmut T. Öngören — Yayınlar: İlhami Soysal — Trafik: Daniyal Eriç

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
T.H.A.
Hüseyin Ezel
Erdoğan Çiftler

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 70 16

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No 15/3
Tel: 1 1 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/l
Tel: 10 6 1 96

Abone Şartları
3 aylık (1 2 nüsha) 1 0 .0 0 lira
6 aylık (25 nüsha) 2 0 . 0 0 lira
1 senelik (5 2 nüsha) 4 0 . 0 0 lira

İlân şartları
Santimi 2 0 l i r a
3 renkli arka k a p a k 1 5 0 0 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet, Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih :
28.1.1965

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta sizlere, Başyazarımız Metin Tokerin Avrupa gezi intibalarının belki de en ilgincini, en önemlisini sunuyoruz. DIŞ GEZİLER genel başlığı altında verdiğimiz "İşçilerimiz" adlı yazısında Başyazarımız, yurt dışında çalışmakta olan işçilerimizi anlatmakta, bu vesileyle önemli konulara değinmekte, gerekli hal çarelerini göstermektedir. Bilindiği gibi, yurt dışına çalışmağa giden işçilerimizin sayısı gündengüne artmakta ve ortaya, hemen çözüm bekleyen yepyeni problemler çakmaktadır. Bu problemler yurt dışındaki işçilerimizin sağlık ve sosyal durumları, maddi ve manevi ihtiyaçlarıyla ilgili olduğu kadar, memleketlimizin kazandığı yepyeni bir döviz kaynağıyla da ilgilidir. Maalesef bu konular üzerinde bugüne kadar gereği gibi durulmamış, yurt dışında çalışan işçilerimiz adeta kaderleriyle başbaşa bırakılmışlardır. Başyazarımız "İşçilerimiz" adlı yazısında konuya dikkatle eğilmekte, birtakım gerçekleri gözler önüne sermektedir. Bu bakımdan, haftanın en ilginç yazısının "İşçilerimiz'' yazısı olduğu kanısındayım.

parlâmentoda bu hafta önemli bir konu tartışıldı ve karara bağlandı. Milli Bakiyeler Kanun Tasarısının Mecliste tartışmalı geçen müzakere leri Muhalefetin sadece bir kanadının türlü obstrüksiyonları ile baltalanmak istendi. Müzakereler sırasında A.P.'nin Meclisi terketmesine rağmen, Büyük Meclis kararını verdi ve işi halletti. Şimdi Türkiye, seçim sath-ı mailine girmiş bulunmaktadır. Seçime kadar memleketin politik havası nasıl olacaktır? Siyasi partilerimiz meseleye nasıl teşhis koymaktadırlar ve parti yöneticilerinin tutum ve davranışları nedir, ne olacaktır? YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızın başında yer alan "Seçimler" başlıklı yazıda bütün bu suallerin cevapları verilmektedir.

Gene YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda yer alan bir başka ilginç yazı da "Çalışma" başlıklı yazıdır. Bu yazıda, son Çalışma Meclisinin havası verilmekte ve İnönü Hükümetiyle İşçi ve İşveren münasebetlerinin ne şekilde ayarlandığı anlatılmaktadır. Yazıyı ilgi ile okuyacağınızı umuyorum.

DÜNYADA OLUP BİTENLER kısmımızda Halûk Ülman sizlere Sir Winston ,Churchill'in dünyayı ayağa kaldıran ölümünü ve bu büyük devlet adamı için düzenlenen muhteşem cenaze törenini anlatmaktadır. Churchill'in kişiliği üzerinde de durulan yazıyı severek okuyacağınız kanısındayım.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

içindekiler

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 11 29 Ocak 1965 Sayı: 554 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Vasiyetler alınırken

Türkiyede bir süredir devam eden bir karışıklık bilhassa biten hafta içinde bazı ışıkların belirmesiyle yeni bir safhaya girmiştir. Yeni safhayı açan, meselenin üzerinde durulması zamanının geldiğini İsmet İnönünün işaret etmesidir. Bu mesele, memleketi sahipsiz sanan iki aşırı cereyanın, aşırı sağın ve aşırı solun meydanlarda cirit atmaya başlamasıdır.

Uzun bir muhalefet devresinden sonra memleketin idaresini eline alan İsmet İnönü yeni iktidarı devresinde bir özellik göstermiştir. Aslında sosyal olan hiç bir meseleyi zor kullanarafe halletmeye kalkışmamış, düzeltilmesi gereken durumların önce umumi efkâr önünde açığa çıkmasını beklemistir. Bu olduktan ve herkes aksaklığı gördükten sonra İnönü tedbirlerini almıştr. 1961'lerde sokak gösterileri moda iken İnönü bunları kuvvet kullanarak dağıtması tekliflerini hep reddetmiş, bu tarz davranışların vatandaş gözünde itibardan düşmesi gerektiğini söylemiştir. O zamanlar tetaşlanmış ve Başbakanı tedbir almamakla suçlamış olanlar bugün varılan durum karşısında haksızlıklarını anlamışlardır. Ordunun içindeki sergüzeşt meraklılarının tesiri de aynı metodla işlemez hale getirilmiştir, İnönü, zecri tedbirler alması hususunda en yüksek makamlardan gelen telkinleri 22 Şubat gibi bir hadiseden sonra dahi reddetmiş. Orduyu kışlasına sokmanın yolunun bu olmadığı tezini savunmuştur. İnönü o konuda da haklı çıkmıştır.

Şimdi, Karakurt Olayı dolayısıyla Başbakanın Mecliste yaptığı konuşmayı takip edan havayla aşırı sağ ve aşırı sol cereyanlar meselesine el konulmuştur, İnönü önce bir temel felsefeyi gözlerin önüne sermiştir:Türkiyede fikir söylemek serbesttir. Ama bu hürriyetin hududu Komünist Parti veya Müslüman Kardeşler Partisi kurmaya uzanmamaktadır. Türkiyeye bir iktidar gelir, bu iktidar Nadir Nadi veya Çetin Altan aklında olur,

Nadir Nadi - Ziya Termen
Çatlak sesler

memleketin menfaatini bir komünist partinin kurulmasında görür, gerekli kanununu çıkartır, Türkiye Komünist Partisinin doğumunu sağlar. Türkiyeye bir iktidar gelir, bu iktidar Ziya Termen veya Necip Fazıl Kısakürek aklında olur, memleketin menfaatini bir Müslüman Kardeşler Partisinin kurulmasında görür, gerekli kanunu çıkartır, Türkiye Müslüman Kardeşler Partisinin doğumunu sağlar. Başbakan İnönü açıklamıştır ki kendi iktidarı bunu yapmayacaktır.

İnönü iktidarı bunu yapmayacaktır ama Nadir Nadinin de, Ziya Termenin de, Çetin Altanın da, Necip Fazıl Kısaküreğin de bu "lüzum"u savunma hürriyetlerine ilişmeyccektir. İlişilecek olanın şu olduğu bu hafta anlaşılmıştır: Komünist Parti kurulmadan komünist propagandası, Müslüman Kardeşler Partisi kurulmadan din esasına müstenit devlet propagandası yasaktır ve bunlar kanunların cevaz vermediği suçlardır.

Önemli bir çağırı

Türkiye böyle bir hürriyet ortamına kavuşmuş olduğundan dolayıdır ki İsmet İnönü Meclisteki konuşmasında "toplumda sözü ve fikri itibar görenler, tecrübeliler"! yardımına çağırmıştır. Başbakan şöyle demiştir: "Kanunlar bu hududu tanımayanlarla uğraşırken toplumda sözü ve fikri itibar görenler, tecrübeliler kendi tesirlerini değerlendirmek görevinde ihmal göstermemek durumundadırlar. Kendilerinden bunu istemeyi vazife sayıyorum."

Bu çağırının tesirsiz kalmadığı bu hafta anlaşılmaya başlanmıştır. Başbakanın vaziyet almasıyla "tavşana kaç, tazıya tut"çu çok kimse bir şeyler yapmak lüzumunu farketmişlerdir. "Bir gün gelirlerse ben kendimi kurtaravun" diyen bir takım servet sahiplerinin aşırı solu besledikleri görülmektedir. Sol fikirli bir başka takımın ise aynı düşünceyle AP'nin en sağcı takımına bile göz kırptıkları

HAFTANIN İÇİNDEN

EKSİKLERİMİZ

Metin TOKER

onyedi ayLIK bir tatbikattan sonra, çalışma hayatımıza düzen veren bir triojinin bugün muhasebesi yapılıyor. Triloji Sendikalar, Grev ve Lokavt kanunlarının verdiği haklardan teşekkül eden üçlüdür. Türkiyede böyle bir devire gelinmiş olması başlıbaşına bir mutluluktur. Bundan sadece beş yıl önce bu hakların muhasebesinin yapılması değil, bu hakların sağlanabilmesi dahi kolay düşünülür bir husus olarak görülmüyordu.

Her düzen, değişirken direnir. Düzenin savunucusu olan kuvvetlerin çapı, mücadelenin ölçüsünü tayin eder. İşçilere haklarının verilmesi, karşısındakilerin elinde böyle hakların bulunmasını sevmeyen ve buna alışmamış bir çevreyi çok tedirgin etmiştir. Ama bu çevre, yayılmak istenilenin aksine, öyle pek kuvvetli olmadığı için sadece homurdanmakla yetinmiştir. Bu homurtu bugün dahi devam etmektedir. Buna mukabil çok geniş birişveren kütlesi kendisini - gönül rızası fazla kuvvetli bir kesime sayılsa bile- her halde anlayışla yeni düzene uydurmuştur. Homurtulu veya homurtusuz, işin mücadele faslı başlamadan kapanmıştır.

Onyedi aylık tatbikat devresinin bir tecrübe safhası olduğunu bilmek lâzımdır. Sendikalar ile Grev ve Lo kavt kanunları, iyi bilinmeyen mekanizmalar olarak adeta el yordamıyla, işletilmiş, zaman zaman yanlış düğmelere basılmış, bir sağa bir sola yalpalar vurulmuş ve bugüne gelinmiştir. Çalışma Meclisini teşkil eden bilgili kimseler hu mekanizmaların aksayan taraflarını bulup söyleyecekler, sonra da gerekli ayarlamalar yapılacaktır. Tüm olarak verim ile ücretler arasındaki denge, bir serbestlikten sonra kontrol altına alınacaktır. Kim ne derse desin Türkiyede ücretler, belirli örneklerin dışında, son derece düşük bulunduğu için sendikaların canlarını dişlerine takıp bir "göze göz, dişe diş'" mücadeleyle bu seviyeyi, üzerinde konuşulabilir hale getirmeleri şarttı. Ser bestlik bundan dolayı gerekliydi. Bu devrede çok kimse "yahu, cengel kanunu tatbik ediliyor" diye feryat etmiştir. Ama kuvvetlinin zayıfa hükmetmesini sağlayan bu kanunun yıllar yılı ters yönde işlediği hiç hatırlanmak istenmemiştir.

Şimdi, sosyal adaletin yanında iktisadi ve mali unsurların göz önüne alınması, bir senteze gidilmesi, çok taraflı bir düzenin kurulması imkânı belirmiştir. Çalışma Meclisi bunu yapacaktır.

Bunu yaparken Çalışma Meclisinin bilgili kimseleri, memleketin iş hayatının iki sektöründe de mevcut büyük eksikliği bir temel mesele olarak ele almalıdırlar. Çalışmayan işçiye karşı bir tedbir bulunacak mıdır? Daha açık ifadesiyle, çalışmayan işçi kolundan tutulup atılabilecek midir? Bunun son derece çetin bir mesele olduğu muhakkaktır. Ama bu, aynı derecede hayatidir. Çaltşan işçiyi korumak için kabul edilmiş haklar çalışmamanın paravanası olarak kullanılırsa iş yerlerinde verimin artması imkanı kalmaz. Böyle bir kullanma gayretiyle onyedi aylık tatbikatta çok karşılaşılmıştır.

Meselenin çetinliği şuradadır: Çalışmayan işçiyi kolundan tutun atmak iyi.. Ama bunun ölçüsü ne olacaktır? Bu hakkı kim kullanacaktır?Bu hakkın suiistimali nasıl önlenecektir? Onyedi ay önceki düzenin bütün düzensizliği zaten sadece bu hakkın bir sorumsuzluk ifadesi olmasından doğmamış mıdır? Bunun geri getirilmesi .eskiye dönüşün ta kendisi olacaktır.

Ama, bir ihtiyaç da memleketin karşısindadır. Çok iş sahibi "Birader, çalışmayanı kolundan tutup atamıyorsun ki.."nin ıstırabını çekmektedir. Gerçi kanunlarda böyle haller düşünülerek konulmuş kayıttar yok değildir ve demagoji yapılmak isteniliyorsa bunlar maddelerden çıkarılıp gösterilebilir. Gerçek şudur ki tedbir işlememektedir. Çalışmayan, çalışana ait hakların arkasın sığınmaktadır.

İşçisi böyledir, memuru böyledir. Devlet dairelerinde, bir iş yapmamak sorumlu olmayı gerektirene kadar vatandaşın memurdan şikâyeti devam edecektir. Halbuki Memurin Kanununda da buna karşı madde, hattâ maddeler vardır. 10 Mart 1926 tarih ve 788 numaralı Memurin Kanununun 28., 29., 30. ve 31. maddeleri hep bu konuyla ilgilidir.

Ama fiiliyat, tipin çalışmayan işçiye olduğu gibi bir iş yapmayan memura da gereği gibi davranılmasına imkân vermemektedir.

Bu, millet hayatımızda bize çok pahalıya malolmaktadır. Zira Türkiyede, gerçek bir iş düzeni ancak onyedi aydır işlediği için bir iş ahlâkı teessüs etmiş değildir. Bunun kusuru ne şundadır, ne bundadır. O tarzdaki bir iş hayatının bu neticeden değişik bir netice vermesini beklemek hatadır. Sorumluluk duygusu kol işçisinin, beden işçisinin, fikir işçisinin, memurunun içine işlemiş bulunsa "çalışmamaya verilen prim" memleket hayatının bütün sahalarından kalkar. Bizim yabancılarda gıpta ettiğimiz haslet, aslında budur. Demek ki böyle bir alışkanlığı mutlaka yerleştirmemiz lâzımdır.

Bunun yolu nedir? Çalışma Meclisinin bilgili kimseleri bu sorunun cevabını araştırmalıdırlar. Bunda işverenin payı bulunacaktır, sendikaların payı bulunacaktır, İşçi Sigortalarının payı bulunacaktır, iş mahkemelerinin payı bulunacaktır. Bütün bu müesseselerin kendilerine dü şen görevi yapabilmelerini engelleyen kanun eksiklikleri, kaçaklar varsa onları da teşriî organ düzeltecektir.

Bu, elbette ki kısa vadede gerçekleşebilecek bir husus değildir. Ama her yol daima bir ilk adımla başladığına göre bu ilk adım ne kadar erken atılırsa yolun sonuna o nisbette erken varılacaktır. Çalışmamanın bir fiilî müeyyidesi olmadığı süre çalışma düzeni tam kurulmuş olmayacaktır.

bir başka gerçektir. Halbuki bunlarm İkisi de tamamile yanlış bir hesaba dayanmaktadır. Ne aşırı sağ, ne aşırı sol, bir gün iktidara gelseler - Allahtan ki gelemeyeceklerdir - bir kimsenin gözünün yaşına bakacaklardır ve bugün çok taraflı oynamayı akıllılık sayanlar ilk bedel ödeyenler arasında olacaklardır. Şimdi, Başbakanın hem uyarması, hem de vaziyetini alması bu kimselere asıl tutmaları- gereken yolu göstermiştir. Çağrıya katılanların gittikçe çoğalması, bilhassa aydınların aşırılıklar ile itidal arasındaki farkı daha iyi, anlayıp daha iyi anlatmaya çalışması, bilhassa genç üniversitelilerin ise önlerine açılan tuzakları daha kolay bertaraf etmeleri kimseyi şaşırtmamalıdır. Zira iki aşırı uç da mantık ve gerçeklerden değil bir takım doğmalardan, demagojiden ve fikir cambazlıklarından faydalanıp hisler üzerinde oynamaktadırlar. Aydınlığa ve serbest tartısmaya, kuvvetli mücadeleye dayanamayacaklardır.

Tabii, bazılarının -tıpkı Mecliste Ziya Termenin yaptığı gibi- İnönüyü sade aşırı sağla mücadele edip aşırı sola göz yummakla, bazılarının da -tıpkı Nadir Nadi gibi- İnönüyü sade aşırı solla mücadele edip aşırı sağa göz yummakla suçlamasını da beklemek lâzımdır.

Ama bu memleketin iyiliğini orta yolda görenlerin karşılamaya hazır ve muktedir oldukları bir suçlamadır. Tesiri hiç büyük olmayacaktır.

Seçimler

Hamamda yankılar

Haftanın başındaki Pazar günü AP Genel Merkezinden Ankaradaki gazete idarehanelerine ve bürolarına birer bildiri gönderildi. Bildiride, birkaç gün önce AP Millet Meclisi Grupunun- Meclisi toptan terketmiş olmasının nedenleri anlatılıyor ve "Tüzük, Anayasa ve Meclis teamüllerinin ihlâline mâni olamadığımız için Millet Meclisini terketmek zorunda kaldık" deniliyordu.

Bildiride daha neler, neler yoktu ki!.. CHP'den, CKMP, YTP ve MP gibi küçük partilere kadar, Milli Bakiyeler Kanunu lehine oy kullanan bütün partiler demokrasiyi anarşiye götürmekle, CHP ise "ekstra" cinsinden "iktidar spazmına tutulmuş" olmakla itham ediliyordu. Milli Bakiyeler Kanununun yangından mal kaçırır gibi geçirilmek istendiğinden bu uğurda Tüzük, Anayasa, teamül.. bütün mevzuatın çiğnenmiş olduğundan yakınılıyordu.

Bildiri, hiç değilse sansasyon bakımından hayli ilgi çekiciydi, üstelik, bir süredenberi gazete sayfalarına hakim olan tansiyonun muhazafasında tiraj bakımından fayda vardı. AP nin dehşetengiz bildirisi, o gece rotatife giren belirli gazetelerin birinci sayfalarına pabuç kadar harflerle yer leşti.

Heyecanlı bildirinin en önemli önemli özelliği, AP teşkilâtına hitaben kaleme alınmış olmasıdır. Gazetelerde de bu husus açıkça belirtilmiştir. İşin eğlenceli yönü de budur. Zira Teşkilata hitaben kaleme alınmış ve bu arada da gazetelere duyurulmuş olan bildiriden bir teki bile, aradan tam dört günn geçmiş olmasına rağmen, Teşkilâta ne elden, ne de posta ile gönderilmiştir. Olayın gizli kalmış bu yönü, AP de bugün uygulanmakta olan politikanın gerçek çehresini gün ışığına çıkartmış olması bakımından önemlidir. Bu politikayı niteliyecek bir tek kelime vardır: "Yaygara"!

Nitekim haftanın başlarında Salı günü, bir AP kodamanı, bu politikayı, son AP bildirisi ile ilgili olarak şu yorumla açıkça ifade etmiştir: "Milli Bakiyeler Kanununun Millet Meclisindeki müzakereleri sırasında, AP Grupü olarak, bütün fikirlerimizi tek tek ifade etmiştik ve bunlar gazetelerde de yer almıştı. Kanunun Millet Meclisinde kabulünden iki gün sonra bir bildiri ile aynı şeyleri tekrarlamaktan gaye, bol bol gürültü çıkarmaktır."

Debreli Hasan ve dağlar

Milli Bakiyeler Kanunu Millet Meclisinde görüşülürken, AP nin taktiği salonu terketmek ve böylece nisap kalmayınca görüşmeleri sabote etmek olmuştur. Ancak geçen yıl Siyasi Partiler Kanunu görüşmeleri sırasında haftalarca başarıyla uygulanan bu obstrüksiyon, CHP nin Milli Bakiyeler Kanunu ile küçük partileri de yanına alması üzerine bu defa iflâs etmiş. AP selâmeti, "nasıl olsa Tasarının kanunlaşmasına mâni olamıyoruz, o halde bol bol gürültü çıkaralım" sloganına sarılmakta bulmuştur, İşte bir süredenberi CHP'ye ve CHP iktidarına yöneltilmekte olan şimşeklerin yegâne değilse bile, bir sebebi de budur.

Mecliste A.P. lilerin boş sıraları
Taktik sökmedi

Türk - sovyet münasebetlerindeki gelişmeleri yermek, Kıbrıs meselesinde atılan, her adıma çelme takmak. Bütçeye, Plâna, Programa saldırmak, her konuda Hükümete ağır ithamlarda bulunmak bu politikanın kalın çizgilerini teşkil etmektedir.

AP'nin artık, gittikçe taktik olmaktan çıkan olumsuz tutumunun belirgin örneği, haftanın başlarında Salı günü yapılan Bütçe görüşmeleridir. O gün gündemde bulunan madde Başbakanlık Bütçesi olduğu halde, AP Grupu adına konuşan Ziya Termen, âdeta ortada Hükümet için verilmiş bir gen soru ünergesi varmış gibi, tenkitlerini doğrudan doğruya Hükümetin ana politikasına yöneltti ve sembolik nitelik

ta birkaç kelimenin dışında, Bütçe ile ilgili tek lâf etmedi. Konuşmalarını bir ara "Sayın Başbakan burada yok şuna, konuşmamı okusun, hem de döne döne, birkaç defa okusun !" şeklinde, kahvehane ağzıyla süsleyen Termen, Milli Bakiyeler Kanunundan rejim meselesine -tabii, bu akla göre rejim meselesi, köylünün tırpanı ile zinde kuvvetlerin üzerine yürümesi -dir-, dış politikadan Kıbrıs problemine, herşeyden bahsetti ve:

"— Parlâmento huzursuz, halk bezgln ve muhtaç, Basın mütereddit, Üniversite susmuştur" dedi.

Bu arada bir de tehdit savurdu:

"— Türk milleti, memleketi anlamak istemiyenlere çok acı dersler verecektir!."

Termen konuşmasında daha çok hislere hitabediyor, yaldızlı kelimeler kullanıyordu. AP Grupu mest olmuştu. Termen sözlerine ara verip kürsünün kenarındaki su bardağına uzandıkça, yarım ay şeklindeki anfinin sol tarafından "yaşa!", "varol!", "bravo!" hidaları tabanca gibi patlıyordu.

Sönen balonlar

Ancak, AP sıralarındaki bu coşkun dalgalanma pek uzun sürmedi. Ziya Termene cevap vermek üzere kürsüye gelen İnönü, politika hayatının kilometre taşlarından olan konuşmalarından birini yaparak atmosferi birkaç, dakika içinde değiştiriverdi.

İrticalen konuşan İnönü, sözlerine rejim meselesine değinerek başladı ve AP sıralarına bakarak bir soru sordu:

"- İktidara geldiğiniz zaman irticai mı destekliyeceksiniz? Onların oyu ile mi geleceksiniz?"

Bu ilk soru, AP lilerin bir süreden beri dillerine doladıkları tek taraflı sol tehlike sloganının olduğu kadar, bu kamptan aşırı sağa verilen primin de nedenlerini açıkça ortaya koymaktaydı. İnönü devam etti:

"— Bu şekilde hareketlerin nerelere kadar gittiğini görmüşümdür. Eski söylediklerimi tekrar etmek istemem. Kendilerinin çok ihtiyatlı olmalarını tavsiye ederim. Neticede durumu gördükleri zaman akılları başlarından gider.."

İlk soru ile zaten bozguna uğramış bulunan AP sıraları, İnönünün ağzından uzun bir süredenberi duyulmayan bu sözler üzerine kelimenin tam anlamıyla dağılmıştı. Başbakanın söylemek istediği şey de, daha önce söyledikleri ve yeniden tekrarlamak istemedikleri de apaçıktı. İnönü daha sonra, reformlardan sosyal adalete, dış politikaya kadar bütün meseleleri kısa, fakat son derece veciz bir şekilde anlattı. Kürsüden inerken, çok kimse aynı şeyi düşünüyordu: "Bu şartlar altında hangi hükümet gelirse gelsin, daha iyi icraatta bulunamaz.."

İnönüden sonra kürsüye dönen Ziya Termen adeta bir formaliteyi yerine getirme havası içinde konuştu. İlk konuşmasına göre çok daha mutedil bir ifade kullanarak, ama yaptığı gafın doğurduğu neticeden duyduğu endişeyi belirten kopuk cümlelerle dağınık bir konuşma yaptı. Ümitsiz çırpınışlarının tek mesnedini bazı küçük noktalar teşkil eden Termen, hiç değilse bunlarda haklı olduğunu ispata çalışıyordu. Sanki birkaç dakika önce kürsüden CHP sıralarına zehirli oklar yağdıran, bir zamanların Samet Ağaoğlu ve Osman Kavrakoğluları gibi tehditler savuran kendisi değildi

Termen, irticalen konuştuğu için bocalıyor, bocaladıkça da büsbütün dağılıyordu. Konuşmasının sonlarına. geldiği sırada ise kendisini, artık AP liler bile dinlemiyorlardı. Ama Termen, konuşması boyunca kırdığı potlar bir yana, yaptığı "şahane final" ile bütün makullük ölçülerini bir füze gibi geçti:

"— Kıbrıs meselesinde biz, tabii sayın inönü ile aynı paralelde olamayız. Büyük donanma hareketleri bu iş olmaz. Biz o zaman söylemiştik Gerillâlar vardır. 1000 gerillâ ile dört bir yandan basılıp, Lefkoşe ele geçirilebilirdi!."

Termenin Kıbrıs meselesi için bulduğu bu harikulade çözüm yolu bir anda Parlâmento koridorlarında günün esprisi haline geldi. Kimisi bunu en kısa zamanda Birleşmiş Milletler arabulucusu Galo Plazza'ya duyurmak gerektiğini ileri sürerken, kimisi de "Bir kahkaha bir pirzola yerine geçermiş. Bir kolayını bulup da şu Ziya Termenle ahbaplığı ilerletmeli" diyordu...

"Erişir menzü-i maksûduna.."

Fakat, AP tarafından koparılmakta olan yaygaraların tek nedeni, "nasıl olsa istemediğimiz tasarıların kanunlaşmasını önleyemiyoruz, o halde bol bol gürültü çıkaralım" sloganı değildir. Madalyonun diğer yüzünü, AP nin en kısa zamanda iktidara gelme arzusu teşkil etmektedir. Nitekim bu husus, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel tarafından, haftanın başlarında bir AKİS'çiye üstü kapalı bir şekilde de olsa, şöyle ifade edildi:

"— Her partinin amacı, iktidara gelmektir. Biz de bunu istiyoruz tabii"

Ancak şu sıralarda AP'yi ürküten. Milli Bakiyeler Kanunu dolayısıyla küçük partilerin CHP'nin etrafında birleşmiş olmalarıdır. Oysa AP, "AP'ye iktidar verilmez, seçimleri kazansa bile iktidara gelemiyecektir" söylentilerine bir sünger geçmek ve önümüzdeki genel seçimler için çantada keklik bilinen oyların yanısıra iktidarı da peiinen garantilemek istemektedir. Bunun için, en kısa zamanda İnönü Hükümetini düşürmek ve gerek halkı, gerekse zinde kuvvetleri AP iktidarına alıştırmak fikri, şu sırada, bu partinin

Başbakan İnönü Mecliste müzakereleri takip ediyor
Doğru düşünüp doğru konuşan

A.P. liler kuliste
Çabalama kaptan..

yöneticileri arasında çok tutulan bir fikirdir.

Şimdi; başta Genel Başkanları Süleyman Demirel olmak üzere, bütün AP'lilerin çözmeye uğraştıkları çok bilinmeyenli denklem, İnönü Hükümetinin nasıl düşürüleceği ve AP'nin hangi yoldan iktidara gelebileceğidir. Demirel bu konudaki fikrini bu hafta şöyle ifade etti:

"— İktidarı istemek birşey ifade etmez. Oyunun kaideleri vardır. İktidara gelebilmek için kuvvetli olmak, ya da davet edilmek lâzım. İkincisi söz konusu olmadığına göre. AP'nin kuvvetli olması ve mevcut Hükümeti düşürmesi lâzım. Parlâmentoda temsil edildiğimiz üye sayısı ve bu üye adedi ile de bunu başaramıyacağımız malûm olduğuna göre, şimdilik bütün gayretlerimiz bu sayıyı sağlamak yolunda olmaktadır."

Milli Bakiyeler Kanunu ile yeniden kuvvetlenen küçük partilerden AP'ye kitle halinde iltihaklar beklenemiyeceğine göre, Süleyman Demirelin bahsettiği "oy sayısını artırıma çabaları" **YTP,** CKMP ve MP gibi küçük partilerin desteğini sağlamaktan başka bir şey değildir. Ancak, Milli Bakiyeler Kanunu, iktidar spazmları geçiren AP ile bu partiler arasına bir dikenli tel gibi gerilmiş bulunmaktadır. AP ne iktidara ulaşmak için küçük partilerden vazgeçebilmekte, ne de Parlâmentoya sokacağı üye sayısından küçük partiler lehine fedakârlık yapmasını gerektiren Milli Bakiyeler Kanununa "Evet" diyebilmektedir.

Gerek geçen hafta Cumartesi günü yapılan AP Merkez Yönetim Kurulu toplantısında, gerekse bu hafta Pazartesi günü toplanan Grup yönetim kurullarında bu çıkmaza hal çaresi aranmış ve Senatodaki Bütçe ve Milli Bakiye Kanunu ile ilgili görüşmeler sırasında sert bir muhalefet yapılmasına karar verilmiştir. Bu toplantılarda alınan kararlardan biri de Bütçeye kırmızı oy verilmesidir. AP yöneticilerine göre bu en önemli kanun reddedildiği takdirde Hükümet güven oyuna gidecek ve işte o zaman AP, CHP Hükümetini düşürmek üzere, küçük partilerle pazarlığa girişebilecektir. Bu arada Milli Bakiyeler Kanununun sebep olduğu gerginlik de azalmış olacağından, anlaşma zemini **daha** kolay sağlanacaktır. AP de, Alicanla Ahmet Oğuzun "iktidara gelmek istediğiniz takdirde sizi destekleriz" yolundaki vaadleri henüz kesin olarak değerlendirilememiştir. Bu konu da Süleyman Demirel:

"— Gelin, Hükümeti düşürelim çağrısında bulunmak başka şey, bir masanın etrafında toplanarak konuşmak başka şey önce bu desteğin ahengini öğrenmek lâzım. Bu destek, koalisyonda müşterek mesuliyet alma halinde bir değer ifade eder" demektedir.

Bu konuda fikrini soran bir AKİS'çiye, Ekrem Alican şöyle cevap verdi:

"— Hükümeti sureti mahsusada düşürmek için bir tertibe girmek bugün için doğru değildir, kanaatindeyim. Ancak, AP lilere daha önce de ifade ettim: Hükümeti düşürmek için muayyen prosedür vardır. Bu yolda ilerliyecek olurlarsa kendilerini destekleriz. Bu destek koalisyon şeklinde de olabilir. Ancak, daha önce CHP de yaptığımız koalisyonda olduğu gibi, şartlarda mutabakata varılır; bir protokol düzenlenir. Bizim ekonomik ve politik görüşlerimiz, 27 Mayıs için düşündüklerimiz malûm. Bu konularda birleşirsek bir koalisyon hükümetinde müştereken görev alabiliriz.."

CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz ise aynı konuda Ekrem Alican kadar iyimser görünmemekte ve:

"— AP liler bir yandan tekme tokat atıyor, bir yandan da ellerini uzatarak sevişmek istiyorlar" demektedir.

Oğuz, AP ile koalisyon fikrini, Milli Bakiyeler Kanunu ve özellikle müşterek oy pusulası meselesinde bu partiden yükselen itiraz seslerinin verdiği kırgınlıkla şöyle formüle etmektedir:

"—İşi çıkmaza soktuktan sonra herşeyi silerek, A+B+C -- K = D deyip işe yeniden başlamak kolay değil!."

Koalisyon heveslilerinin asıl akıldan çıkarmadıkları şey, İktidar oldukları takdirde karşılarında bulacakları korkunç kuvvetlerdir. Bunlara şu anda ancak İnönünün hakim olabileceği gerçeği çok AP'li için malûmdur. AP iktidar oldu mu, bunlara bir de Muhalefet Lideri İnönünün katılması tabiidir. Nitekim İnönü Senatodaki tartışmada A.P.'nin meramını anlatmıştır:

"— Bir temennisi vardır, A.P. sözcüsünün. Hükümet Başkanının şimdi bir tek vazifesi vardır, **ondan** bir vazife bekliyorlar: yeni İdarenin, ilerdeki iktidarın kendilerine verilmesi. Ben.

Hükümet Başkanı olarak bunu temin etmekle mükellefmişim!"

Bu, İnönünün, "memleketin yüksek menfaati'nin İktidarı A.P. ye teslim etmek ve çekilip gitmek olduğunu maalesef düşünemediğini ortaya koymaktadır. Halbuki İnönü A.P.'nin isteklerinin tamamını söylememiştir. İnönü A.P.'nin iktidarı almasını sağlayacaktır, ondan sonra bu iktidarı muhafaza etmesini sağlayacaktır. İktidardaki marifetlerinden başına bir şey geldi mi ondan da kurtulmasını sağlayacaktır!

Bu bir insandan her halde pek fazla şey istemektir.

Gerçi bir dehşetengiz zat A.P.'lilerin sırtını sıvazlamış ve teminat vermiştir: "Siz İnönüyü bana bırakın!" Ama, aslan Bölükbaşının bu teminatı öküz ile kurbağanın hikâyesinden başka hiç bir şeyi kimseye hatırlatmamıştır.

Çalışma

Koordinasyon yok ise...

Bir sendikacı:

"— Demiryollarını da grev istisnaları arasına koymuşlar!" dedi.

Odadaki diğer sendikacılar âdeta yumruk yemiş gibi sendelediler. Yüzlerinin rengi değişti, yüz adaleleri kasıldı. Bir federasyon başkanı:

"— Nasıl yaptılar bunu?" diye söylendi.

İç kısımdaki bir odada birkaç kişi birağızdan, bağırırcasına söyleniyor, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir koltukta sinirli, fakat sessizce oturuyordu.

Olay haftanın başında Salı günü. Türk-İş Konfederasyonunun Selanik caddesindeki Genel Merkezinde geçti. Bir gün önce Dördüncü Çalışma Meclisinde kurulan üç komisyondan biri, Salı günü yaptığı toplantıda, Hükümetin grev istisnalarının genişlet ilmesine dair bir teklifini İşveren temsilcilerinin yardımı ile kabul etmişti. İşçilerin derin üzüntüsünün sebebi buydu. Hava. deniz, kara ve demiryollarının da grev yapılmasını önlemek yolunda yapılan değişiklik teklifi onbinlerce işçiyi ilgilendiriyor ve onların daha önce kazandıkları bir hakkı kısıtlamış oluyordu.

Gerçi Komisyonun kararı bir kesinlik ifade etmiyordu. Kararın Çalışma. Meclisince onaylanması ve kanun tasarısı haline sokulup Meclisten geçirilmesi de uygulanabilmesi için zorunluydu. Ama daha önce elde ettikleri hakların ellerinden gidivermesinden endişe duyan işçilerin bu konudaki hassasiyeti de yersiz değildi. Bu haklarının tekrar tartışma konusu yapıldığında, aleyhlerine sonuçlara varılması uzun yıllar ezilmiş olan bu kütleyi korkutuyordu.

Komisyonda, Hükümetten gelen teklife karşı işçilerin tepkisi bu yüzden çok büyük oldu. Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç çok sinirli bir konuşma yaparak, bu konuların tartışılmasına işçilerin hiç bir şekilde rıza göstermiyeceklerini, eğer böyle bir yola gidilirse artık teşkilâtlanmış olan büyük işçi kütlesinin elindeki imkânlarla karşı koyacağını ve hattâ memleket çapında grevlere gidilerek durumun protesto edileceğini bildirdi. Bunun ardından Komisyon üyesi olan işçiler toplantıyı Halil Tunçla birlikte terketiler.

Genel Merkezdeki sinirli anlar bu terk olayından sonra geçti. Bir gün önce, Dördüncü Çalışana Meclisinin a-. çılışında Başbakan İsmet İnönü ve Çalışma Bakanı Bülent Ecevitin sosyal problemler ve işçi hakları alanında verdikleri kesin ve gönül ferahlatıcı teminatlar, bu olayla işçilerin gözünde birer yalan seviyesine inivermişti. Bu, inanılır bir durum değildi. Fakat meselenin heyecanı içinde bulunan işçi-

İnönü Çalışma Meclisinde konuşuyor
Işık tutuyor

ler, olayın Hükümetin bir komplosu olmıyabileceği ihtimalini düşünecek durumda değildiler.

Bir ara Türk-İş Genel Başkanı ile Genel Sekreteri Genel Merkezden ayrıldılar. Genel Merkezde kalan sendikacılar, ertesi gün Çalışma Meclisini nasıl terkedeceklerini sinirli sinirli tartışıyorlardı. Yarım saat kadar sonra

Aşırılar

Nadir NADİ

Sayın Başbakanın "Aşırı sağa da, aşırı sola da karşıyız" sözleri üzerinde biraz duralım. Aşırı sol, yürürlükteki mülkiyet ve hürriyet rejimini zorla değiştirerek onun yerine işçi diktatörlüğünü kurmak ister. En büyük tesislerden en basit tezgâhlara kadar bütün üretim araçları devletleştirilecektir. Köylüye, kendi hesabına işleyeceği bir karış toprak bırakılmıya,-caktır. Tarlada olsun,fabrikada, atelyede, büroda ya da sahnede herkes (toplum çıkarma) parolası altında bir merkezden yönetilen katı bir teşkilâtın emrine girecektir. Siyasal, ekonomik ve sosyal bütün hürriyetler mülgadır. Fert, kayıtsız şartsız emrinde çalıştığı teşkilatı kontrol etmek, yönetictiler hakkında en ufak bir tenkidde bulunmak hakkından yoksundur.

Kaba çizgileri içinde aşırı sol budur ve yalnız Sayın İnönü değil, Türkiyede işbaşına geçen bütün hükümet başkanları böyle bir solun karşısında olmak, onun gizli ya da açık her türlü propagandasını önlemek zorundadırlar. Bunun dışında milletçe bir an önce kalkınmamıza istiyen, milli gelirin dana adaletli bir biçimde dağılmasını gerekli bulan, ferdin sömürülmesini önlemeye çalışan, devlet eli ve millet parası ile bir takım zenginler yaratılmasını haksızlık sayan, vatandaşlara yurdumuzda eşit imkânlar sağlanmasını özliyen, çalışanların hakkını koruyan ve Anayasa sınırları içinde fikirlerini savunan yazar, çizer ve düşünürler, hiç bir şekilde "aşırılar" kategorisine giremezler. Bu gibi kimselerim bir parti kurup demokratik yollardan iktidar savaşına atılmaları da en tabii haklarıdır. Fikirlerine karşı olsak da olmasak da bunlara tahammül etmek zorundayız.

Gelelim aşırı sağa, Türkiye şartları içinde aşırı sağ, Atatürk devrimi ile kurulan rejimi yıkıp onun yerine orta çağdan kalma geleneksel ümmet devrini ihya etmek istiyenlerin toplandığı cephedir. Emellerine kavuşmak için demokratik yolları da, gerekirse zor kullanmayı da mubah sayarlar. Sağ cepheyi meydana getiren kalabalık arasında küçük bir azınlık, elde ettiği ekonomik imtiyazları korumak amaciyle büyük kütlenin bir gün uyanıvermesinden ödü kopar. Bunu önlemek uğruna gericilik akımlarını alabildiğine körükler. Atatürk ilkelerine düşmandır. Çünkü, uygulandığı takdirde devrim ilkelerinin büyük kütleyi er geç aydınlığa kavuşturacağını bilir. Anayasayı da, yürürlükteki kanunları da çiğniyerek her fırsatta halkı kışkırtmaktan çekinmez. Çocuklarımızın müspet ilk öğretimden geçip gözlerinin açılmasını istemez. Kur'an kursları adı altonda onları körleştirmeye çalışır. Tanrı buyruğunun Türkçe okunmasını günah sayar. (Ne buyurduğu anlaşılmasın diye). Şapka giymek gâvurluktur, doktora gitmek gâvurluktur, kadına eşit hak tanımak gâvurluktur. Tiyatroya gitmek gâvurluktur, top oynamak gâvurluktur. İnsanın kafasına, ruhuna ve vücuduna biraz hareket, biraz serpilme imkânı veren her şey gâvurluktur.

Şimdi Sayın İnönü bu aşırı sağa da.karsı olduğunu söylüyor. Söylüyor ama onu önlemek, onunla savaşmak uğruna ne yapıyor? Millet aşağı yukarı yirmi yıldır bu aşırı sağın Anayasayı, yürürlükteki kanunları ve devrim ilkelerini çiğniyerek gittikçe artan bir hırsla ilerleme hamlelerini çelmelediğini görüp duruyor.

Yobazlar yirmi yıldır suç işlemekte ve hükümetler "ne yapalım, demokrasi var" gerekçesi ile bu suçlara göz yummaktadırlar. Karakurt olayı tek başına nasılsa patlak vermiş bir "vak'a" değildir. Tanrının günü yurdun dört köşesinden benzer olayların yankılarını basında izliyebilirsiniz.

Buna demokrasi diyenler, zamanla her şey düzelir diyenler, sol konuşursa sağ da konuşur diyenler gafletin tâ içindedirler. Devrim Türkiyesinde demokrasi yapacağız diye Atatürkün sağına geçilmesine izin verilemez. Bu, Atatürkü de, devrimi de inkâr etmek demektir. Yukarıda tanımladığımız aşın solu kanunlar yasak etmiştir ve bu yasak (belki fazlası ile) uygulanmaktadır. Yine kanunlarımızın yasak ettiği aşırı sağa gelince, Sayın İnönü ile beraber onun karşısında olmamız durumu kurtarmaya yetmez. Kanunlar titiz bir dikkatle ve sıcağı sıcağına uygulanmalıdır.

(Cumhuriyetten)

Seyfi Demirsoy, beraberinde Genel Sekreteri olduğu halde. Genel Merkeze döndü. Ayrıldığındaki- sinirliliği kaybol muştu. Halil Tunç da sakinleşmişti.

Demirsoy, merakla etrafını saran sendikacılara durumu özetleylverdi:

"— Yahu, durumdan Ulaştırma Ba kanının haberi yokmuş!"

Sendikacıların gözlerindeki inanma< bakışlara aldırmadan devam etti:

"— Adam, durumu öğrenince deliye döndü. Bu işi yapan memuru telefonla azarladı, mesele halledildi..."

Gerçekten durum bu kadar basit fakat aynı derecede acıdır. Daha önceki Ulaştırma Bakanlarından biri za manında, Devlet Demir Yolları ve De niz Yollarının grev dışı bırakılması. Genel Kurmay Başkanlığını bir mek tubu ile istenilmiş ve bu konuda ağırak sak bir çalışma başlamıştı. Ay geçmiş, gün geçmiş, devir değişmiş, Mahmut Vural Ulaştırma Bakanı olmuş, Dördüncü Çalışma Meclisi, toplanmış, Baş bakan ve Çalışma Bakanı işçi haklarından yana hükümet politikasını en kesin şekilde teyid etmişler, komisyon lar kurulmuştur. İşte bu komisyonlardan birinde, Devlet Demir Yollarının uyurgezer bir memuru, çok önceden yapılmış olan bu çalışmanın yeni Bakana hiç bir şekilde bildirilmeyen sonucunu, bir marifet işlermiş gibi, tek laf haline getirip, hem de Hükümet adına, ortaya sürüvermiştir! Gürültü bu yüzden kopmuş, grev istisnaları ile ilgili bir teklif gelmişken işverenlerin gayretiyle bankacılığın da aynı istisna lar arasına sokuluvermesi hokkabazca sağlanmıştır.

Ama bütün bu gelişme sırasında ne Hükümet, ne de İşveren temsilcileri uyanamamışlar, soğukkanlı Seyfî De mirsoyun araştırmasına kadar her şey lüzumsuz bir fırtınayı hızlandıracak şekilde gelişmiştir.

Bu, Türkiye için çok yeni olan Grev ve Toplu Sözleşme konularında Hükümet kademelerine kadar hakim olan yürekler acısı koordinasyon eksikliğinin en güzel örneğidir.

Heyula, metodla yenilir!

Komisyonda umulmadık şekilde çıkan olay, haftanın ortalarında Çar samba günü halledilmiş, işçiler, işverenler ve Hükümet, Çalışma Meclisinde eski dostluk ve anlayış içinde çalışma havasına avdet etmişler,. İnönü ve Ecevitin teminatlarının yalan olma dığı anlaşılmıştır. Ancak, bu koordinasyonsuzluk devam ettikçe, en kısa zamanda -işçilerin, işverenlerin ve Hükümetin suçu olmadan- yine büyük bir olayın ve huzursuzluğun ortaya çık mıyacağını garanti etmek, ilk nazarda çok zordur.

Oysa bunun nasıl garanti edilebileceği, en basit vatandaştan Genel Kurmay Başkanına kadar herkesi kor

kutan iş ve işçi konularının nasıl kontrol altına alınabileceği, aslında, Komisyondaki olaydan bir gün önce Çalışma Bakanı Bülent Ecevit tarafından açıklanmıştır.

Ecevit, Bakanlar Kurulunun 23 Ocak Cumartesi günü yaptığı toplantıda aldığı bir prensip kararını, Dördüncü Çalışma Meclisi toplantısının başında yaptığı konuşmada açıklamıştır. Karar metni şudur:

"Toplu sözleşmelerle ve genel olarak çalışma şartlarıyla, yurdun ekonomik gerçekleri ve kalkınma plânının sosyal ve ekonomik hedef ve ilkeleri arasında ahenk sağlamak üzere hükümet, işçiler ve işverenler arasında verimli ve sürekli dayanışma, danışma ve işbirliğini mümkün kılacak bir karma kurul kuracaktır. Hükümetle işçi ve iş veren temsilcilerinden kurulacak bu kurulda özel kesim ve kamu kesimi işverenleri yer alacaktır. Bu kurulun çalışmalarında kamu kesiminin görüşlerini tüm olarak yansıtabilmek için, kamu kesimindeki işveren kurumlar, aralarında da görüş ve davranış birliği sağlayıcı bir koordinasyon kurmalıdırlar.

Sözü geçen karma kurulun nasıl kurulacağı ve çalışacağı, bu kurulda hükümetin nasıl temsil edileceği ve görevinin ne olacağı bir kararname ile tesbit edilecektir. Bu kararname tasarısının hazırlanması ile Çalışma Bakanlığı görevlendirilmiştir..."

Bu fikir pek de yeni değildir. Türk-İş Konfederasyonunun Bursada yapağı toplantıda Ecevit bu hal çaresine değinmiştir. Çalışma alanında pek çok, hattâ ve hattâ bütün problemleri çözebilecek veya çözüm için gerekli aydınlığa kavuşturabilecek olan bu fikir o zamanlar pek dikkati çekmemiş, bunun yanında, grevlerin ne kadar tehlikeli olduğu, bu yüzden fiyatların yükseldiği, ücretlerin kontrol edilemediği ve hattâ enflâsyon tehlikesinin belirdiği genel hatlarıyla konuşulagelmiştir. Oysa bütün bu meseleler, böyle bir merkezi koordinasyon ve etüd kurulu meydana getirildiği takdirde kolayca incelenebilecek, rakamlar haüne dökülebilecek meselelerdir. Bunların bu şartlar altında halledilmemesine imkân ve ihtimal bulunmadığı da bir gerçektir.

Batı kafası

Birkaç gün önce Senatoda açıkladığı gibi, 1950 öncesinde grevi zamansız gören İsmet İnönü 1961'den sonra vaktin geldiğine hükmederek bu işi gerçekleştirmiş ve bunun üzerinedir ki vaveyla kopmuştur. Grevin komünist işi olduğu, kanın gövdeyi götüreceği, açlığın geleceği aklıevvel siyasiler tarafından iddia, edilmiştir. Bu gümbürtü devam ederken, OECD yayınlarından "Une politique d'eguilibre des prix" adlı bir kitap Turkiyedeki ilgililere gönderilmiştir. Bu kitapta İngiltere, Amerika ve Fransa gibi ülkelerde grev hakkının bulunduğu bir ekonomik ortamda problemlerin aasıl halledilebileceği, sıhhatli ölçülerin nasıl bulunabileceği izah edilmiş, bu iş için uygulanan -aşağı yukarı ortak- hal şekil gösterilmiştir. Bu hal şekil Ecevitin Çalışma Meclisinde, Httkumetin prensip kararı olarak açıkladığı hal şekildir.

Ya sayın Nadir Nadi ne yapıyor ?

Bugünlerde, Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi dikkatle okunacak bir yazı yayınlamış bulunuyor. Yazının dikkati çeken tarafı söylenenlerde bir yeni, hattâ ilgi çekici nolkta bulunması değildir. Nadir Nadi, yan sü-. tunlarda tam metni okunabilecek yazısıyla son zamanlarda moda olan bir edebiyatın âdeta tipik örneğini vermiştir. Bu örneği biraz incelemek edebiyattaki suniliği de, edebiyatın yaymak istediği fikirlerdeki dağınıklığı da, kullanılan demagoji unsurlarım da suyun üstüne çıkarmaya pek yarayacaktır.

"Aşırılar" yazısı elbette ki objebtlif bir kalemden çıkmamıştır ve bu, yazarının gayretine rağmen hemen belli olmaktadır. Yazıda "kaba çizgileriyle aşırı sol da, aşırı sağ da tarif edilmiştir. Bu tariflerde hep, bir taraf tutmanın kokusu vardır -aşırı sol sadece Nadir Nadinin çizdiği çizgiler içinde midir ki?-, ama onu bırakın. Nadir Nadi "mubah sol"u yazısında belirttiği halde bir de "mubah sağ"ın bulunduğunu hiç hatırlamak istememiştir. "Mubah söl"a atfettiği davranış ve düşünceler ise aklıbaşında herkesin inançlarıdır ki "mubah sol" ve "mubah sağ" bu inançların gerçekleştirilmesi için hangi yolun tutulması, ne yapılması gerektiği noktasında birbirinden ayrılır. Yoksa, inançların paylaşılmasında değil.. Nadir Nadi "mubah sol" dediği inançları sadece bir takıma malettikten sonra "Bu gibi kimselerin bir parti kurup demokratik yollardan iktidar savaşına atılmaları de en tabii haklarıdır" diyor. Nadir Nadi gibi bir insan bu genel inançların bir partinin prensipleri olamayacağını nasıl bilmez, ya da nasıl bilmez görünür? Milletçe bir an önce kalkınmamızı istemek, millî gelirin daha adaletli bir biçimde dağılmasını gerekli bulmak, ferdin sömürülmesini önlemeye çalışmak, devlet eli ve millet parasıyla bir takım zenginler yaratılmasını haksızlık saymak hangi partinin, hangi aklıbaşındaki adamın karşı olduğu fikirlerdir? Eğer bunlara fikir denilebilirse?. Bunlar "ateş suyun içinde söner", "yağmur gökten yağar", "motoru işlemeyen uçak düşer" nevilinden sözler ne kadar keramet'se o kadar kerametttir. Bunlarla parti kurular mu?

Şu, "devlet eli ve millet parasıyla bir takım zenginler yaratmak'' sözünü alalım. Nadir Nadi bana kendi gazetesinin sütunlarında dahi bir takım kimselerin ne mâna verdiklerini ve ne mâna verdirmeye çalıştıklarını görmüyorsa gafletin tam içinde bulunması gerekir. Bu kimselerin verdikleri mâna ile eğer Türkiyede bir tek "devlet ve millet parasıyla yaratılan zengin" varsa o rahmetli ve sayın Yunus Nadidir. Bu memleketteki yeni moda edebiyatta, Cumhuriyetin bazı sütunlarında da verilen manasıyla "devlet ve millet parasıyla yaratılan zenginin rahmetli ve sayın Yunus Nadi tipi de değil, prototipidir.

Nadir Nadi "Şimdi sayın İnönü bu aşırı sağa da karşı olduğunu söylüyor. Söylüyor ama onu önlemek, onunla savaşmak uğruna ne yapıyor?" diyor. Peki, sayın Nadir Nadi, karşı olduğunu bile pek geveleyerek söylediği aşın sola karşı ne yapıyor? Bir de onu bilsek. Gazetesinin sütunlarını, pek az örtülü aşırı sola tahsis ettirmekten başka?.

Nadir Nadi sağcı da olabilir, solcu da.. Hattâ aşırı sola karşı "belki fazlası ile" tatbik edildiğini söylediği kanunların içinde kalmak suretiyle Ultra soldan nağmeler dahi yükseltebilir. Nitekim yükseltmektedir de.. İngilterede de asilzadeler vardır ki asalet müessesesinin karşısındadırlar ve onunla mücadele ederler.

Ama onlar bunu yaparken önce ünvanlarından feragat ederler.

Bu kurul gerçekleştiğinde, olmadığından şikâyet edilen Hükümetin ücret politikası belli olacak, plânda yer alan "ücret artışları ile verim artışı arasında ilişki kurulması", ilkesinin ne olduğu ve nasıl realize edilebileceği bilmece olmaktan çıkacaktır.

İşveren Sendikaları Konfederasyonu BaşkanıŞahap Kocatopçu, böyle bir koordinasyon kurulu haberini memnunlukla karşıladığını AKİS'çiye bildirdi. Kocatopçu böyle bir teşekkülün birçok eksiklikleri karşılayacağını, Türkiye için çok yeni olan grevli çalışma ortamındaki acemilik ve yanlışlıkların azalacağını belirtti. Ancak Kocatopçu, bu kurulda kamu işverenleri ile özel teşebbüs işverenlerinin birlikte temsil edilmelerini istemekte ve bunun için şu gerekçeyi göstermektedir:

"— Böylece işçilerin azınlıkta kalması önlenecektir! Hem, özel ve kamu işverenlerinin ayrı ayrı temsil edilmeleri, Cenevre çalışma anlaşmasına ve Plandaki karma ekonomi ilkesine aykırıdır..."

İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Halil Tunç ve Genel Başkan Demirsoy da AKİS'çiye, böyle bir kuruluşu memnunlukla karşıladıklarını, ancak bu kurulun işçi hakları nın kısıtlanması yolunda çalışma yapmaması gerektiğini söylediler. Sendikacılar, koordinasyon kurulunun ücret hadlerini, fiyat meselelerini sihhatli şekilde hesaplamasından, yapacakları toplu pazarlıklarda fazlası ile faydalanabileceklerdir.

İşçiler, Şahap Kocatopçunun "Böylece işçilerin azınlıkta kalması önlenecektir" gerekçesi ile ileri sürdüğü teklife ise kesinlikle karşı olduklarını ifade etmektedirler. Bu kurulda özel ve kamu işverenlerinin birleştirilmesinin işçiler aleyhine birçok sonuçlar doğuracağından endişe etmektedirler. Meselâ, Çalışma Meclisinde işçi temsilcisi olarak bulunan Adil Aşçioğlu, bu birlikte temsil teklifim şu şekilde tenkit etmiştir:

"--Bu takdirde, kamu işverenlerine devletin yaptığı finansman yardımından özel işverenler de faydâlanabilir ve işverenlerle aramızda zaten mevcut bulunan eşitsizlik artabilir!"

Bütün bu meseleler zaten koordinasyon kurulu kurulurken görüşülecek ve halledilecektir. Bu bakımdan endişeler şimdilik erkendir. Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, açış konuşmasında verdiği teminattan ayrı olarak, AKİS muhabirine şunları söyledi:

"— Bu kurul, kanunlarla sağlanan haklarda hiç bir kısıntı getirmeye yetkili olmıyacaktır. Tarafların hareket serbestliği kısılmıyacaktır. Onun için herhangi bir kaygıya yer yoktur. Toplu sözleşme, grev ve lokavt haklarını uygulayan birçok demokratik ülkelerde böyle kurullar vardır. Bu kurul işçi ve işverenlere memleketin ekonomik ve sosyal sorunları konusunda daha geniş söz hakkı tanımaktadır."

Politikacılar

Eski hikâye

Dış ticaretin devletleştirilmesini istediği için YTP'den ayrılmak zorunda kalan Orhan Apaydın:

"— Valla, eğer böyle bir parti kurulur ve işçilerin de desteği sağlanırsa. Parlâmentoya bu seçimde en az 40-50 milletvekili getirilebilir!" dedi.

Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatör olan sendikacı Ömer Ergül. Apaydının bu sözünü başıyla tasdik etti.

AKİS muhabiri sordu:

"— Peki ama, seçime girme şartı olan 15 ilde teşkilât kurma işi, bu kadar kısa zaman kalmışken nasıl halledilebilir?"

Bu konuda da epeyce iyimser olan Apaydın. Ömer Ergülü göstererek:

"— Bunlar isterlerse, değil 15 ilde, bütün yurtta bir ay içinde teşkilât kurabilirler!" dedi.

Sendikacı senatör Ömer Ergül bu hükmü de başıyla doğruladı.

Olay, haftanın başında Salı günü Meclis koridorlanndan birinde geçti. Orhan - Burhan Apaydın kardeşlerin, Türk - İşe yakın bazı işçi liderlerle birlikte bir parti kuracakları haberlerini bizzat kaynağından tahkik etmek isteyen AKİS muhabiri, yukarıdaki cevaplarla karşılaştı. Ancak Orhan Apaydin, böyle bar hareketin öncüsü olarak kendisinden bahsedilmesinin "şimdilik erken" olduğunu da ısrarla tekrarlıyordu. Apaydın, bunun yanında, böyle bir parti kurulması fikrinin hareket noktası olduğu anlaşılan fikirlerini de gizlememektedir. Ona ve böyle bir parti kurma hazırlığında olanlara göre, artık türk işçilerinin Parlâmentoda kuvvetlerine uygun şekilde temsil edilmeleri zamanı gelmiştir; Türk-İş Konfederasyonu, ve sendikalarla iyi ilişkiler kuramıyacağı artık belli olan ve gerçek temayülü bilinen TİP bu iş için uygun değildir, işçilerin diğer partilerin bünyeleri içinde milletvekili olmaları ise hiç bir işe yaramamakta ve grup disiplini, parti menfaati gibi kıskaçlar, işçi milletvekilinin hızını kesmektedir. O halde yapılacak iş, Türk-İşin desteğini sağlayacak bir işçi partisi kurmaktır!

Seyfi Demirsoy
Akıl için *doğru olan*

Bu fikir, aslında pek yeni değildir. Birkaç yıl evvel bazı sosyalist gazetecilerle Türk-iş yöneticilerinin giriştikleri bir teşebbüs hatırlardadır. Bu kadro o zamanlar aşağı yukarı aynı gerekçe ile bir parti kurma çabasına girişmiş ve hattâ partinin ismini bile tesbit etmişti: Türkiye Çalışanlar Partisi... Tüzük ve program çalışmaları o zamanlar, mümkün olduğu kadar ayan beyan ve sansasyon yaratacak şekilde yürütülmüş, hattâ muhayyel teşkilâta dağıtılmak üzere yüzlerce tabelâ dahi hazırlanmıştı. Fakat çalışmaların sonuna doğru hevesliler azalmış, partinin kurulması ânı yaklaşınca da birkaç kurucuyu bir araya getirmek bile mümkün olamamıştı. Bu teşebbüsün ilk kadrosunu teşkil edenler böyle bir fiyasko ile karşılaşınca ya beğenmedikleri TİP'e girmişler. ya da sendikacılığın daha emin olduğunu düşünerek bir kenara çekilmişlerdir. Bir grup sosyalist ise ne TİP'e girmiş, ne de, sendikacı olmadıkları için başka bir faaliyet sahası bulabilmişlerdir. Sosyalist Kültür Derneği, Çalışanlar Partisinin kurulamaması ile ortada kalan bu grup için bir "melce" olmuştur. Bunlar iş olarak orada lakakiyat yapmaktadırlar.

Bugünlerde, Orhan - Burhan Apaydın kardeşler ve bazı sendikacılar tarafından tekrar ısıtılmak istenen bu fikir, ortada kalan bu tip sosyalistler tarafından da desteklenmektedir.

Milli Bakiye çıkınca

Küçük partilere prim veren Milli Bakiye sisteminin kanunlaşacağı an-

laşılınca böyle bir teşebbüs için havanın uygunluğuna kanaat getiren "yeni parti"ciler fikirlerini yaymağa giriştiler. Biten yılın son günlerinde, Türk- İş Yönetim Kurulunun yaptığı bazı toplantılarda mesele ortaya atıldı, Millî Bakiye sisteminden faydalanılarak bir yeni işçi partisinin kuru lup kurulmaması üzerinde görüşmeler oldu:

İşçi yöneticileri bu konuda herhangi bir karar almış değildirler. Türk-İş ileri gelenlerinden bazıları bu fikre yalan, bir kısmı ise muhaliftir. Bu konudaki ortak düşünce, "herhangi bir teşebbüse girişilecekse topluca hareket etmek, fikir birliği sağlanamazsa hare kete geçmemek"tir. Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi olan bazı federasyon baş kanları ile Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, bir yeni parti kurulması fikrine yakın görünmektedirler. Türkiyenin çeşitli yerlerinden sendikacıların toplanmasına vesile teşkil eden Çalışma Meclisi de bu fikir için geniş bir propaganda sahasıdır. Şu günlerde, merkezi başkentte bulunan bir federasyona ait binada bu konuyla ilgili bazı toplantılar yapılmaktadır.

Bu fikre taraftar olduğu ifade edilen Türk-İş. Genel Sekreteri Halil Tunç, haftanın başında AKİS muhabirinin konuyla ilgili sorusuna şu cevabı verdi:

"— Henüz olgunlaşmış bir şey yok, konuşmak erken olur!"

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy ise fikre muhalif olanların başında gelmektedir.

Demirsoy, Selanik caddesindeki Türk-İş Genel Merkez binasında görüştüğü AKİS'çiye bu konudaki fikirlerini açıklıkla ifade etti ve şöyle dedi:

"— 1960 yılında 80 bin kadar üyesi olan Konfederasyonun bugün 450 bin den fazla üyesi vardır. Teşkilât süratle gelişmekle beraber, gerektiği kadar kuvvetlenmiş de değildir. Biz, türk işçisinin menfaatini gözetmek durumundayız. Atacağımız adım fiyasko olursa. işçiye büyük zarar vermiş oluruz. **Bugün** Türk-İş, partilerüstü kalmak ve tarafsızlığını korumakla kanun larını çıkarabilmekte, devlet himayesi görmektedir. Daha bir süre için bu himayeye ihtiyaç vardır. Biz bir parti kurarsak, tarafsızlığımızı kaybederiz Bu parti, en iyimser hesaplarla. 40-50 milletvekili getirse dahi, Parlâmentoda böyle bir kuvvet, tarafsızlığın verdiği kuvvetten çok daha zayıf ve yetersiz kalır..."

Bunun dışında sadece, siyasî ha.yata bir "D.P. efsanesi" bulunduğu icin A.P. de. yani sosyalistlikle uzak yakın -sosyalizm düşmanlığından gayrı- hiç bir ilgisi bulunmayan bir cepnede atılan, şimdi ise "İşçi oyları efsanesi "nden nasıl faydalanabiliriz di ye tertipler peşinde olan çarkıfelek Apaydın kardeşlerin işin içinde bulunmaları meseleyi işçiler nazarında aydınlatmaktadır.

Cromiko
Sinyali çekti

Kıbrıs

Tepeden inme

Geride bıraktığımız hafta içinde, hem Kıbrıslı rumların, hem de Enosis âşığı yunanlıların başından aşağıya sanki bir kova kaynar su boşandı. Kıbrısın rumlarla dolu bölgelerinde ve Yunanistanda büyük gürültüler koptu, her kafadan çıkan ayrı sesler göklere yükseldi. Doğrusu ya, Kıbrıs anlaşmaz lığı patladığı günden bu yana rumlar ve yunanlılar arasında böyle bir telâş, böyle bir şaşkınlık görülmemişti.

Rumlarla yunanlıları böylesine şaşırtıp telâşlandıran şey, Sovyet Dışişleri Bakanı Gromikonun, hükümet sözcüsü sayılan İzvestia gazetesine ver digi bir demeçti. Gromiko bu demeçte Kıbrıs meselesinin milletlerarası alanda önemli bir mesele olmakta devam ettiğini söylüyor, bu anlaşmazlığa bir çözüm yolu bulmak konusunda resmi sovyet görüşünü açıklıyordu. Bu görüş şöyle özetlenebilirdi: Bir kere Sovyetler Birliği, Birleşmiş Milletler üyesi olan Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğü ilkelerini azim ve sebatla savunuyordu. İkincisi, Kıbrısta **bulu**nan bütün yabancı birliklerin geri çekilmesini ve yabancı üslerin tasfiyesini gerekli görüyordu üçüncüsü, Kıbrıs halkının bu anlaşmazlığı dış müdahale olmadan kendi arasında çözmesi gerektiğine inanıyordu. Dördüncüsü, Kıbrıs halkının iki ayrı m topluluktan, rum ve türk topluluklarından kurulduğunu kabul ediyordu Beşincisi ve en önemlisi, bu iki topluluğun anlaşmazlığı gidermek için federal bir düzen üzerinde birleşebileceklerini düşünüyordu.

Ava giden avlanır

Gromikonun demecine karşı ilk tepkiyi gösteren, Yunan Dışişleri Bakanı Kostopulos oldu. Kostopulos, federal düzeni ileri sürdüğü için, Gromikoyu, azınlığı zor kullanarak yerinden süren Stalinin izinden gitmekle suçladı. Onun arkasından da Makarıos konuştu. O zamana kadar Sovyetler Birliğini çantada keklik sayan Makarios, ilk defa olarak, bir Sovyet yetkilisi tarafından söylenen bir sözün çeşitli şekilde yorumlanabileceğini kavbul etti ve, Tanrıya şükür, Sovyetler; Birliğinin kesin biçimde Enosisin karşısında olduğunu anladığını söyledi. Federasyon konusundaki sözlere gelince, "Kıbrıs' probleminin federal sisteme dayanan bir çözüme bağlanması teklifi müzakere dahi edilmeden reddedilecektir" dedi.

Demecin kamu oyundaki tepkileri ise daha kötü oldu. Rumlar ve yunanlılar yalnız Sovyetler Birliğine karşı yaylım ateşi açmakla kalmadılar, aynı zamanda birbirlerine de girdiler.

Gromikonun demeci Ankarada gözle görülür bir iyimserlik yarattı. Gerçekten, Türkiye de şimdi bağımsız ve federal bir Kıbnstan yana olduğuna göre türk ve sovyet görüşleri arasında büyük bir ayrılık kalmıyordu. Sovyet ler Birliği artık, rumlar tarafından Adanın bağımsızlığını ortadan kaldırmak için kullanılacak self-determination deyimini kullanmıyordu. Üstelik, demeçte iki millî topluluğun var lığı açıkça belirtiliyor ve Kıbrısta federal bir düzenin kurulabileceği kabul ediliyordu. Bütün bunlar, tam Tür kiyenin istedikleriydi.

Eğer Sovyetler Birliğinin borçları yüzünden çalışmaları geciken Birleşmiş Milletler Genel Kurulundan veya günün birinde yeniden meselenin üzerine eğilmek zorunda kalacak Güvenlik Konseyinden türk görüşünü destekleyen bir karar çıkarılabilirse bu, hiç şüphesiz, Makariosla Papandreu üzerinde büyük bir baskı olacaktır. Eğer böyle bir karar çıkmazsa, o zaman Soy yet tutumu ne olursa olsun, Kıbns anlaşmazlığının kısa bir süre içinde çö zülmesl gene bekletilmemelidir;

Kıbns anlaşmazlığı öyle bir maratondur ki bunu, fırsatları en iyi değerlendiren ve en iyi sabreden yarışçı kazanacaktır.

DIŞ GEZİLER

işçilerimiz

Tavuğun altın yumurtası

(Kapaktaki işçiler)

*Batı Avrupaya **ait** yazı serisinde **Metin Tokerr bu hafta,** üzerinde çok durulan **bir** konuyu, işçilerimizi ele almaktadır. Batı Avrupadaki işçilerimiz meselesi bir çok karanlık noktayı ihtiva etmektedir ve hemen herkes **bunu** konuştuğu halde konunun bazı mühim tarafları gözlerden **hep** kaçmaktadtr. Aşağıda bulacağınız yazı bu yönden ilgi çekecektir-*

Geçenlerde bir gün, Frankfurttaki meşhur Frankfurterhof otelinin bir odasının kapısı çalındı. Gelenler otel müstahdeminden olduğu anlaşılan üç kişiydi. Klâsik alman tipinin aksine kısaca ve esmer olan ziyaretçiler odanın türk sakinini türkçe salamladılar, Almanyadaki işçilerimizden olduklarını söylediler, hoş geldiniz dediler. Frankfurterhofda çalışıyorlardı, bir türkün geldiğini duymuşlardı. anlatacak meseleleri vardı.

"Anlatacak meseleler..." Batı Almanyada ve Avrupanın türk işçi çalıştıran diğer memleketlerinde bütün bu türk işçilerin "anlatacak meseleler"i vardır. Bunların başında da "Her gelenin meseleleri dinlediği, fakat sonra hiç bir şeyin yapılmadığı" bulunmaktadır. Ancak son zamanlardadır ki "bir şey" nihayet yapılmıştır ve "bu şey"in yapılması T.C Merkez Bankasının döviz portföyünde kendini hemen hissettirmiştir. Batı Avrupadaki işçilerimizin 1964 yılı içinde Türkiyeye gönderdikleri para miktarı, dolar olarak şudur:

Ocak	**64.000**
Şubat	75.000
Mart	106.566
Nisan	241.349
Mayıs	33.846
Haziran	336.035
Temmuz	377.190
Ağustos	644.740
Eylül	765.051
Ekim	895.600
Kasım	597.974
Aralık	3.234.592

Ocak ayının dördü ile dokuzu arasında ise, yani beş gün içinde, 1964 yılının ilk beş ayında gelen dövizin yekûnundan fazla, 684.407 dolar para işçilerimiz tarafından Türkiyeye getirilmiş veya gönderilmiştir. Çok ihtiyatlı bir hesapla 100 bin işçinin memlekete sokacağı yıllık dövizin miktarı 50 milyon dolardır.

100 binlık artış

Bugün Batı Avupada 125 bin civarında türk işçisi vardır. Bunların muazzam çoğunluğu, 100 bini Batı Almanyadadır. Batı Almanya en fazla türk işçi çeken memlekettir. Belçikada 10 bin türk işçisi bulunmaktadır. Hollandada beş binin biraz üstünde işçilerimiz vardır. Avusturyaya dört bine yakın işçi gitmiştir. İsviçredeki işçilerimizin sayısı da dört bin civarındadır. İşçi ihracatı bütün ihracatımız içinde en fazla artışı kaydetmiştir. Haftada ortalama iki bin türk işçisi yabancı memleketlere çalışmaya gitmektedir. Bu, yılda 100 bin işçi demektir. Dışarda halen bir o kadar işçimiz bulunduğuna göre Tür kiyeye önümüzdeki yılın sonundan itibaren senede 100 mülyon dolarlık bir ekstra dövizin girmesini beklemek lâzımdır.

Türk işçisinin dışarıya çalışmaya gitmesi bir takım demagog çevrelerin dilinde şikâyet ve tenkit konusudur, Ucuz bir "vatan - millet edebiyatı" meseleyi bilmeyenleri kandırabilmektedir. Halbuki böyle bir konuyu tenkit etmek kelimenin tam manasıyla ahmaklıktır. Yıllardır bilhassa Güney Avrupa, yani Akdeniz memleketleri için dışarda değerlendirilen emek büyük bir ihraç malı ve döviz kaynağı haline gelmiştir. Nüfusu bizim üçte birimiz kadar olan Yunanistanın şu anda yabancı memleketlerde bizimkilerden fazla işçisi vardır ve dışardaki yunanlılardan Yunanistana gelen para yı'da 100 milyon doların üstündedir. Bu, maliyeci lisanında "görünmeyenler" denilen diğer kaiem dövizlerle birlikte Yunanistanın tediye dengesine sıhhat kazandıran başlıca unsurlardan biridir. İspanya, İtalya ve Portekiz de Batı Avrupaya bol bol el emeği ihraç eden memleketler arasındadır. Şimdi Türkiye bunlara yeni yeni katılmaktadır ve türk işçilerinin dışarda kazan dıkları büyük itibar kendilerine rağbetin artacağını göstermektedir. "Türkiyedeki işsizlik ve sıkıntı dolayısıyla vatandaşlarımız ellere gidiyor" nağmeleri futbolu günah sayan zihniyetten zerrece farklı bir zihniyetin delili değildir. Keşke, nüfusu yılda yüzde üç artan memleketimizden yabana diyarlara daha fazla işçi gitse. Bu göçün sadece mali değil, aynı zamanda büyük sosyal avantajı da vardır. Yüzbinlere türk bu yoldan dünya görmektedir. Yeni ve faydalı alışkanlıklar edinmektedir. Zira bunlar yalnız dünya görmemekte, oralardaki iş yerlerinde çalıştıkları için Avrupanın çalışma tarzı. usulleri ve zihniyetini de öğrenmektedirler. Avrupadaki işçilerimizden çoğu bir gün Türkiyeye dönmeyi hedef say-

Çalışma Bakanı Ecevit **bir** fabrikada işçilerle

Mahallinde inceleme

dıklarından dönüşlerinde memleket teccrübeli, bilgili. bir emekçi kütlesi kazanacaktır.

Alışma devri

Türkiye, işçilerimizin yabancı memleketlere gitmeye başlamasından itibaren bunların kazandıkları dövizlerden gereği gibi faydalanmamıştır. Bir defa kur farkı işçilerimizi dolambaçlı yollar aramaya sevketmiştir. Türkiyede çok kimse "Niçin işçilerimizin dövizlerine ayrı bir kur tatbik edilmiyor" diye "anlaşılmaz bir gaflet"i takbih etmiştir. Ancak bunların bilmedik leri veya bilmez göründükleri husus Türkiyenin Milletlerarası Para Fonuna dahil oduğu ve bu teşkilâtın hiç bir memlekete parası için ayrı kurlar tatbiki iznini vermediğidir. İşçilerin dövizlerine ayrı kur tatbiki derhal paramızın devalüasyonunu gerektirecek bir tasarruftur. Devalüasyon ise, elbette düşünülmemektedir. Ondan dolayıdır ki, işçilerimizin dışarda kazandıkları parayı Türkiyede nasıl değerlendirmeleri gerektiği meselesi maliye cilerimizin uzun uzun kafalarını çalıştırmalarına yol açmış, nihayet bazı for müller bulunmuştur. Bu formüllerin bulunmasında ve anlayışlı tatbikinde emeği geçen maliyecilerin başında genç Hazine Genel Müdürü Kemal Cantürk gelmektedir. Geçirilen bir kanunla Emlâk ve Kredi Bankası bir bankacılık görevi yaparak işçilerimizin parasını kıymetlendirmektedir, İşçilerimiz paralarını Türkiyeye gönderirlerken bir banka müşterisi gibi bir de basit formüler doldurmaktadırlar. O zaman banka gelen parayı türk lirasına çevirmekte, bunu para sahibinin adına yatırmakta, paranın üç senelik faizini peşin olarak buna eklemekte ve para sahibine bunu çekmek hakkı nı fiilen tanımaktadır. Bankanın ödediği faizle işçilerimizin bir doları Türkiyede kendilerine şu anda 11 lira 40 kuruş sağlamaktadır ki 1964'ün sonlarında bol miktarda dövizin gelmeye başlamasının sebebi budur. Bu pratik usulün yanında banka işçilere iki çeşit kredi de açmakta ve o yollarla da işçi dövizi kıymetlenmektedir ama işçilerin asıl önem verdikleri yol ötekidir.

İşten sonra peynir ekmeğini yiyen bir işçi
Biz çalışırız, el övünür..

Batı Avrupadaki işçiler "anlatacak mesele" dedikleri zaman en ziyade bu para gönderme meselesini kastetmektedirler. Gerçekten de işin başında çok aksaklıklar olmuş ve işçiyi hem soğutmuş, hem de karşılaşılan güçlükler başka çarelerin aranmasına yol açmıştır. Bu güçlüklerin bir kısmı akıl almaz bürokrasi anlayışsızlıklarıdır. Meselâ Avrupadan bir işçi, orada kazandığı parayı köydeki ailesine göndermiştir. Fakat bu para buraya geldiğinde, ailenin Ziraat Bankasına bor cu olduğundan dolayı bloke edilmeye kalkışılmıştır. Tabii bu hemen dışardaki işçinin para göndermesi muamelesini bıçak gibi kesmiştir. Gerçi bu ve bu çeşit aksaklıklar düzeltilmemiş değildir ama bunların duyulması, bilinmesi uzun süre tereddütlü bir havanın hüküm sürmesine yol açmıştır.

Şimdi, bunlar geride kalmıştır.

"Garip türk"

Bunların geride kalması işçilerin bütün dertlerini elbette ki ortadan kaldırmamıştır. Büyük dert lisan bilmemektir. Türk işçisi Avrupadan Türkiyeye para göndermek için bankaya veya postahaneye gittiğinde karşısında -tabii belirli yerlerde- bir türkçe konuşan kimse bulsa Türkiyeye gelecek dövizin miktarında hemen belirli bir artma olacaktır. Bu yola yavaş yavaş gidilmektedir. İki, üç banka -İş, Akbank, Vakıflar- tedbirlerini almak tadırlar. Tabii bunların ve ötekilerin bu iş için organize bulunmamaları zaman kaybına sebep olmaktadır. İşçi dövizini yurda getirmek bankalarda âdeta yeni servislere ihtiyaç hissettirmektedir. Bankaların bunun için kâfi memuru yoktur. Fakat dışarda, muhabiri oldukları bankalarda kendi memurlarını stajyer diye bulundurmak temayüli artmaktadır. Zaten bu bankalardan çoğu para yatıran işçi için hazır formüler bulundurmayı ve bunu ona doldurtmayı kabul etmiş-

tir. Eğer türk memurların adedi de artarsa büyük bir handikap ortadan kalkacaktır. Bizim işçilerimizin ayda göndermeleri gereken 5 milyon dolar rakkamına henüz ulaşılmamıştır. Ama teşkilâtlanmanın sonunda bu rakkamın elde edilmesi zor olmayacaktır. Maliye, bu işin üzerine eğilecek bankalara gerekli bütün yardımı yapmakta, kendilerinin döviz ihtiyacını karşılamaktadır. Maliye bu konuda belki de İlk defa olarak modern "altın yumurtlayan tavuğu beslemek lazımdır" formülünü tatbik etmektedir.

Zaten, sadece para göndermek babında değil, her konuda işçilerimizin şikâyetlerinin en yüksek payı bu lisan bilmemek ve gariplik duymak hissinden gelmektedir. Gerçi Almanya gibi işçi sayışırım çok olduğu yerlerde türkler bir arada oturmaktadırlar, beraber gezip eğlenmektedirler. Tabii bunun mahzurları gibi faydaları da olmaktadır. Ama bu, işçiler bile, çalıştıkları yerlerde kendileriyle meşgul olan kimselerin kendilerini değil, işvereni tuttuğunu düşünüp söylemektedirler. Bundaki gerçek payıyla mübalâğa payı hemen hemen eşittir. Buna rağmen Çalışma Bakanı Bülent Ecevit son zamanlarda Avrupada yaptığı tetkiklerde böyle bir zehabı ortadan kaldırabilmek için yabancı ilgililerle temas etmiş ve iyi neticeler almıştır. Buna rağmen, bu çeşit memnunsuzlukların temelinde lisan bilmemenin yattığı açıktır.

Maden işçilerinin bir toplantısı
Müdavele-i efkar

Manevî ihtiyaçlar

Dışardaki işçiler kendileriyle görüşenlere bir takım manevî ihtiyaçlarını anlatmaktadırlar. Bunların arasında kuran ve hoca talebi vardır. Bu talebin garip ve düşündürücü bir sebebi mevcuttur. Türk işçi, dışarıya gittiğinde, beraber çalıştığı oralı arkadaşlarından, büyük bir nisbetin incile sahip bulunduğunu ve pazarları kiliseye gittiğini görmüştür. Bir işçi Frankfurtta şöyle demiştir:

"— Bize âdeta gâvur gözüyle bakıyorlar. İnsan utanıyor.."

Bu his. bilhassa Almanyadaki işçilerin kuran ve hoca istemelerine yol açmıştır. Bunda sadece dinî bir sebep aramak yanlıştır. Meselâ Belçikada bir çok iş yerinde işverenler küçük mescitler yaptırdıkları halde bunlara iltifat eden fazla miktarda türk işçisi göze çarpmamaktadır. Toplumun tesiri işçilerimizin manevî ihtiyaçlarının doğmasında esaslı rol oynamaktadır.

Bundan dolayıdır ki oralara gidecek din adamlarının aydın ve uyanık. modern kafalı olmasına şiddetle ihtiyaç vardır. Türk İşçisi yabancı arkadaşının dinle ilgisinin hayatla ilgisi üzerinde zarar verici tesiri bulunmadığını da görmektedir. İki işin birbrinden ayrılmış bulunması bir çok türk işçisinin bir takım gerçekleri daha kolay görmesini sağlamaktadır.

Şimdi yapılması gereken, ruhi bir boşluğu hocanın doldurmağıdır. Dini hocadan gayrı çocukların okutulması için öğretmenlere de ihtiyaç olduğundan bu iki işi aynı kimselere yaptırtmak çok fayda verecektir ve Hükümet bunun çaresini aramaktadır.

Zararlı gayretler

Yabancı memleketlerdeki türk işçiler üç çeşit zararlı cereyanın tesiri altındadırlar. Bunların birincisi komünist propagandasıdır. Bu propaganda en ziyade Almanyadaki işçilerimizi hedef tutmaktadır. Komünistler türkçe olanak bir takım broşürler hazırlamışlardır ve bunları dağıtmaktadırlar. Bunlarda komünist sistemin meziyetleri anlatılmaktadır. Fakat itiraf etmek lâzımdır ki. Batı Almanya bu çeşit gayretler için fazla verimli bir ortam değildir. Batı Almanya ile onun komünist yarısı Doğu Almanya arasındaki farklar komünizmin öyle söylendiği gibi bir cennet yaratmadığını ispat etmektedir. Buna rağmen komünistler kendilerine türk işçiler arasında ajanlar bulmak sevdasındadırlar ve bu ajanlar hem oradaki işçilerimizi zehirlemek istemektedirler, hem de Türkiyeye döndüklerinde işçi çevrelerinde kendi doktrinlerini yaymayı planlamaktadırlar. Kendini bir yabancı diyarda garip hisseden kimselerin komünistlerin eline daha çabuk geçecekleri ümidi komünizm propagandasının temelindeki felsefedir.

İkinci zararlı cereyan hristiyanlık propagandasıdır. Manevi bir eksikliği yüreğinde hisseden işçiye bu eksikliği hristiyanlıkla doldurması sistemli şekilde telkin edilmektedir. Fakat bu cereyanın da fazla tesirli bulunduğunu iddia etmek imkânı yoktur. Türk işçileri arzuladıkları gibi dini inançlarını besleyecek kimselere ve vasıtalara sahip oldukları takdirde bu propaganda çok kolay yenilecektir.

Üçüncü bir gayret iç politikayla ilgilidir. Dışarda 100 bin akıllı, bilgili memlekete dönünce sözüne çevresinde kıymet verilecek işçinin bulunması iyi bir yatırım sayılmaktadır. Bunlar bilhassa 27 Mayıs İhtilâli aleyhinde fikirlere sahip kılınmak istenmektedir ve bunun öncülüğünü Türkiyeden kaçan Reşat Akşemseddinoğlu yapmaktadır. Gerçi Akşemseddinoğlunun işçileri dolandırması kendi aleyhinde propagandaların en tesirlisini teşkil etmiştir.

Eski Yassıada mahkûmu geçimini işçilerimizin sırtından sağlamaktadır ve yaşadığı hayat bunda muvaffak olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan yolları bilhassa Batı Almanyaya düşen bir takım belirli yeni ve eski politikacıların da hemen işçilerle temas aradıkları, onlara Türkiye hadiselerini kendi açılarından anlattıkları, onların ruhlarına karamsarlık aşıladıkları tesbit olunmuştur.

Bu üç cereyana karşı alınacak en iyi tedbir elbette ki işçilerimizi aydınlatmaktır. Almanyada işçilerinizin Anadolu adında bir yayın organı çıkmaktadır. Ayrıca alman radyosu da belirli zamanlarda türkçe yayın yapma yi kabul etmiştir. Eğer güzel program lar hazırlanır, işçilerin kendi konuları da ele alınır, Türkiyeye ait canlı bilgiler röportajlar halinde verilebilirse dışardâki yüzbinlerimiz sağlam halde kalacaktır.

Bekleyen Fırsatlar

Yabancı memleketlerdeki işçilerimiz Türkiye için bîr döviz kaynağıdır. Ama bunlar aynı zamanda akıllı iş adamlarını kısa zamanda alman markıyla milyoner edebilecek bir potansiyel teşkil etmektedir. Alımanyada iyi almanca bilen, becerikli bir kimsenin bu işçilerimiz sayesinde dünyanın parasını kazanması işten bile değildir. Me sele güzel bir organizasyon kurmak ve bu işçilerin bütün ihtiyaçlarını karşılayan bir müessese haline gelmektir. Halbuki işçilerimizin ihtiyaçları bizim tarafımızdan değil, işini bilen yunanlılar, bulgarlar. yugoslavlar tarafından karşılanmaktadır.

İşçilerimiz bizim yemeklerimize has rettirler. Beyaz peynir, sucuk, pastırma gibi gıda maddeleri, yaş sebze ve meyvalar çok aranmaktadır. Bunları Türkiyeden gönderip para kazanacak hem de Türkiyenin ihraç mallarına pa zar sağlayacak müteşebbis çıkmadığın dan başkaları kollarını sıvamışlardır ve bu işi mükemmelen yapmaktadırlar. Bugün Türkiyede bir Özel Teşebbüs Meselesi vardır. Fakat her şey göstermektedir ki, bizim Özel Teşebbüs daha ziyade taş atıp kol yorulmaması peşindedir ve küçük parmağını kaldırmak istememektedir, İşte bir saha., işte bir iş, işte büyük kazanç imkânı.. Ama bunun talibi henüz yoktur. Sadece işçilerimize gıda ve yiyecek maddeleri sağlayacak bir organizasyon parlak istikbale sahiptir.

Meselâ yaş sebze ve meyva sevkıyatı bir beceriksizlik yüzünden yapılamamaktadır. Türkiyeden Almanyaya gidecek bir kamyon çeşitli hudutlarda çeşitli kontrollar geçirecektir. Bu kontrollar kamyondaki yaş sebzeyi veya meyvayı bozmaktadır. Halbuki dünya da T.İ.R. diye bilinen bir teşkilât vardır. Bu teşkilâta katlandığı takdirde Almanyaya gidecek kamyonlar bu teşkilat tarafından Türkiyede mühürlen mekbe, Almanyada açılmaktadır. Ancak teşkilâta . katılmak için Odalar Birliğinin yarım milyon lira yatırması lâzımdır Bu yarım milyonun yatırı - maması bu imkânı türklerin elinden almaktadır. Bu, Özel Teşebbüsün beceriksizliğinin ve bir kazanç sahasını değerlendirmekteki başarısızlığının sadece bir küçük örneğidir.

İstikbal parlak görünüyor

Türkiyenin bu yeni ihraç maddesinin, yabancı memleketlere işçi gönderilmesinin istikbali her şeye rağmen çok parlak görünmektedir. Bir defa işçilerimiz muazzam çoğunluklarıyla çok müsbet tesir bırakmışlardır ve yabancı işverenler türk işçi kullanmaktan hem memnundurlar, hem de bunu aramaktadırlar. Çalışma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı işin tadını almış oldukları için elbirliğiyle bu sahayı işletmeye çaaşmaktadırlar. Durum bir yıl önceye nazaran çok iyileşmiştir ve daha.da iyileşecek gibi görünmektedir. Her gün bir yeni tedbir, karar, tecrübeden faydalanılarak varılan bir netice Türkiyenin tediye dengesinde hayırla. bir gelişmenin ortamını hazırlamaktadır.

Bir maden tahlisiye ekibi çalışıyor

Yurt dışındaki alın teri

DÜNYADA OLUP BİTENLER

ingiltere

Bir devir kapandı

Geride bıraktığımız Pazar sabahı, Thames ırmağının üzerine kalın bir sis inmişti. Londra sokaklarına ince, fakat insanın kemiklerine işleyen bir yağmur yağıyordu. O sabah erken uyananların çoğu, evlerinde, bir yandan kahvaltılarını yerken, diğer yandan da ingiliz radyosunun sabah programını dinliyorlar; uyanır uyanmaz soluğu birahanelerde alan erkenciler ise, biralarını yudumlarken göz ucuyla da televizyona bakıyorlardı. Kısaca, bütün İngiltere tipik bir kış Pazarı zun mücadelede yenilmişti.

Saat sekizi biraz geçerken, radyonun da, televizyonun da yayını birden kesiliverdi. Radyoda duyulan titrek bir ses, televizyonda beliren üzgün bir konuşmacı, aynı zamanda, ingiliz halkına acı bir haber vereceklerini bildirdiler. O zaman bütün ingilizler bir haftayı aşkın bir süredir bekledikleri acıklı olayın nihayet başlarına geldiğini hemen anladılar. Doksanlık Sir Winston Churchill, ölümle yaptığı uzun mücadeleden yenik çıkmıştı.

Kötü haber tez duyulur, derler. Daha ingiliz radyosu bu haberi bildirip Beethoven'in Beşinci Senfonisinin ilk nağmelerini çalarken, bütün dünya Churchill'in yasını tutmağa başlamışti. Bilindiği gibi, bu nağmeler, İkinci Dünya Savaşı sırasında BBC'nin nazi işgali altındaki ülkelere yaptığı kısa dalga yayınların başlangıç sinyaliydi. Bu sinyal, bütün savaş boyunca, Churchill'in ünlü purosu ve sağ elinin "V" biçiminde açılan iki parmağıyla birlikte, nazizmin karşısındaki insanların en büyük ümit sembolü olmuştur.

Ölüler hayırla anılır

Churchill'in ölümü, bir haftadır beklenen bir olay olmakla beraber, bütün dünyada büyük bir üzüntü yaratmıştır. Çok fırtınalı geçen hayatı boyunca politikanın bütün cilveleriyle karşılaşan, kiminin sevgisini, kiminin hiddetini kazanan bir insan için, dünyaya gözlerini kapadıktan sonra çeşitli sözler söylenmesi olağandır. Nitekim Churchill'in arkasından da birikmiş kızgınlıkları dışarı vuranlar çıkmadı değil. Meselâ ölüm haberini veren Pravda, eski İngiliz Başbakanının Sovyetler Birliğine karşı açılan soğuk savaşın başlıca sorumlusu olduğunu eklemeyi de unutmadı. Pekin radyosu haberi hiçbir yorum yapmadan verdi. Bununla beraber, dünyanın hemen her yönünde, Churchili'i öven sözler söylendi, yazılar yazıldı.

Churchill'e yapılan övgülerin en dikkati çekeni General De Gaulle'den geldi. Son yıllarda yazdığı hatıraların da eski İngiliz Başbakanına olan kırgınlıklarını gizlemeğe lüzum bile görmeyen De Gaulle, Kraliçe Elizabeth'e yolladığı mesajda, Fransanm İngiltere nin içinde bulunduğu matemi en derin şekilde duyduğunu bildirdi. Fransız Devlet Başkanı, Bayan Churchill'e gönderdiği mesajda da bu büyük insanın şahsında bir savaş arkadaşını ve dostunu kaybettiğini söyledi. Nihayet, bir gün sonra bir açıklama yaparak Churchill'in cenaze töreninde

Winston Churchill
Bir rüzgârdı, geldi geçti..

bulunmak üzere bizzat Londraya gideceğini duyurdu. Churchill'in eski dost larından Türkiye Başbakanı İsmet İnönü de, bir mesaj yayınladı ve "İngiltere Sir Winston Churchill'in şahsında, bu asrın ve her zamanın büyük devlet adamlarından mümtaz bir evlâdını kaybetmiştir. Sönmesinden derin üzüntü duyuyoruz" dedi

Churchill'in arkasından övgüde bulunanlar yalnız De Gaulle ile İnönü değildi. Başkan Johnson da İngilterenin yasına ilk katılanların arasına girdi. Eski Amerikan Başkanlarından Truman, Çin lideri Çan Kay Şek, Windsor Dükü, Avareli Harriman ve daha nice tanınmış kimseler Londraya telgraflar yağdırdılar. Belçika Kralı Boudouin cenazeye katılmak :çin Londraya gideceğini açıkladı, Belçika Dışişleri Bakanı Paul Henry Spaak da eski bir dostun arkasından yaşlı gözlerle konuştu. Hattâ Sovyet Başbakanı Kosigin bile, Churchill'in yaptığı işlerin büyüklüğünü belirtmekten kendini alamadı. Şu satırların yazıldığı sırada Sovyet hükümeti, Churchill'in cenaze töreni için Londraya önemli bir kişi yollamayı düşünüyordu.

Krallara lâyık bir tören

Gene şu satırların yazıldığı sırada yüzbinlerce ingiliz, geçmişi bin. yıla yaklaşan Westminster Hall'de Sir Winston Churchill'e son saygı gösterisinde bulunmağa hazırlanıyordu. Churchill'in naaşı burada üç gün kalarak halk tarafından ziyaret edilecek ve Cumartesi günü Saint Paul Kacedralinde Kraliçe Elizabeth'in, krallık ailesinin ve dünyanın her tarafından gelecek devlet adamlarının katılacağı bir törenden sonra toprağa verilecektir. Bu törene üçbini aşkın insanın katılacağı söylenmektedir.

Churchill'in naaşının bekletileceği Westminster Hail, bundan on yıl önce, yine Winston Churchill'in sekseninci doğum gününü kutlayanların sevinç haykırışlarıyla dolmuştu. Oysa, bu Cumartesi günü, şimdiye kadar görülmüş cenaze törenlerinin en muhteşemine tanıklık edecektir. Kraliçe Elîzabeth, hükümet ve Churchill'in ailesiyle birlikte eski Başbakana milli cenaze töreni düzenlenmesi kararını almakla, Sir Winston Churchill'e şimdiye kadar çok az kimseye nasip olan bir paye vermiştir. İngiliz tarihini iyi bilenlerin hatırlattıklarına göre, şimdiye kadar yalnız Wellington Dükü - Napoleon'un yenilgisinde en büyük rolü oynayan kumandandır— ve ünlü Başbakan Gladstone -bu önemli kişi de Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışım hazırlayanlardandır- böyle bir törenle gömülmüşlerdir. Bu iki tören gözönüne alınınca, Churchill'in cenaze töreninin de uzun ve ince bir hazırlık devresi geçireceği anlaşılmaktadır. Gerçekten, 14 Eylül 1852'de ölen Wellington Dükü, toprağa ancak 17 Kasımda verilebilmişti.. Gladstone'un ölümüyle gömülmesi arasında geçen süre ise, dokuz gündür.

Hazırlanan programa göre, Churchill'in naaşı Saint Paul kilisesinden alındıktan sonra bir nehir taşıtıyla Thames nehrini geçecek, Waterloo İstasyonuna, oradan da demiryolu ile Blenheim sarayına götürülecektir. Bu

saray, ötedenberi Maiborough dükleri tarafından kullanılmaktadır. Churchill, ölümünden önce, bu saray arazisi içinde bulunan Bladon mezarlığına gömülmek istemiştir. Anlaşılan, eski Başbakan, son uykusunu doğup evlendiği çevrede uyumayı uygun görmüştür.

Törenden sonrası

Yetmişbeşinci doğum gününü kutladığı zaman, eski bir dostu, Sir Winston Churchill'e, ölümden korkup korkmadığını sormuştu. Bunun üzerine Churchill şu cevabı vermiştir:

"— Ben Tanrıyla buluşmaya hazırım ama, onun benimle buluşmak isteyip istemediğini bilemem."

Yaşlı devlet adamının Tanrıyla buluştuğu gün, Londrada da, ünlü bir sürü politikacı birbirleriyle buluşacaklardır. Bir siyasi yorumcunun da söylediği gibi, bu buluşma, Churchill'in dünya politikası, milletlerarası alanda ölümünden sonra oynadığı çok önemli bir kâğıt sayılabilir.

Törenden sonra Londrada yapılacak en önemli buluşma, hiç şüphesiz, De Gaulle ile Wilson arasında olacaktır. Geçen hafta içinde yapılan ara seçimlerinde beklenilmedik bir gerilemeye uğrayan İşçi hükümet, bu fırsattan faydalanıp De Gaulle ile anlaşılabilecek en küçük ortak çarpanı bile bulup çıkartabilirse sarsılan prestijini bir hayli düzeltebilecektir, öteyandan, Başkan Johnson da, geçen hafta birdenbire bozulan sağlık durumu düzelirse Londraya gitmek istediğini açıklamıştır. Eğer bu ihtimal gerçekleşirse, Wilson -De Gaulle buluşmasına ek olarak bir Johnson - De Gaulle buluşmasının düzenlenmemesi için de hiçbir sebep yoktur. Bu buluşmada hiçbir anlaşmaya varılması beklenmese bile, hiç değilse iki devlet adamı birbirlerini daha yakından görüp tartmak fırsatını bulabileceklerdir; Nihayet. Batı Almanya Başbakanı Ludwig Erhard da törene katılmak üzere Londraya geleceğine göre, Churchillin hastalığı bahane edilerek geri bırakılan Wilson - Erhard görüşmesi de biraz gecikmeyle gerçekleştirilebilir.

Bu iki taraflı görüşmelerin Batının içindeki çatlakları bir çırpıda gidermesi düşünülemez. Ancak, bu fırsatı yapılacak şahsi temasların siyasî bakımdan önemli olabileceği ve ileride yapılması muhtemel yeni görüşmelere zemin hazırlayabileceği de açıktır.

Yeryüzünden silinenler

Sir Winston Churchill'in ölümüyle. bugün dünyada sayısı azalan eski okuldan yetişme devlet adamlarından biri daha tarihe karışmış bulunuyor. Liberal İngiliz Partisi lideri Jo Grlmond'un bu haftanm ilk günü Avam Kamarasında düzenlenen saygı oturumunda da söylediği gibi, Sir Churchill hayata gözlerini yumunca, İngiltereyi Victoria ve Gladstone çağına bağlayan bağ da kopmuştur. Ondokuzuncu yüzyıl devlet idaresi okulunda yetişmiş olan Churchill, ilki dünya savaşı arasındaki devrede o günlerin herşeyden çok Avrupa dengesine dayanan diplomasi oyunlarıyla gelişmiş, İkinci Dünya Savaşında da kırılmayan cesareti, şaşırtıcı inadı ve çekirdekten yetişme askerleri bile şaşırtan askerlik yeteneğiyle ingilizlere yeniden yükseklik duygusunu aşılamasını bilmiştir. Ancak, daha İkinci Dünya Savaşının sona erdiği günlerde, dünyada, Churchill in o zamana kadar görüp alıştığından çok başka türlü durum ve kuvvetler beliriyordu. Bir zamanlar üzerinde güneş batmayan koca bir imparatorluğun on-onbeş yıl içinde nasıl tasfiye olunuverdiğini Churchill, köşesinde, bazan elem, bazan hayret dolu gözlerle seyretmek zorunda kalmıştır. Hayatının son yıllarında politikadan çok tarihe dönmüş olması, bu sözlerimizi doğrulayan en önemli delildir.

Churchill yalnız İnglIterede Victoria ve Gladsotone çağını yaşatan son politikacı değil, aynı zamanda dünyada da İkinci Dünya Savaşını yöneten üçlü triyonun son üyesiydi. Roosevelt ve Stalinden sonra onun da hayata gözlerini yumması, bugünkü dünyayı kuranların üçünün de dünyadan çekilmesi demektir. Ne yazık ki, savaşı kazanmakta başlıca rolü oynayan eski İngiliz Başbakanının bu dünyayı kurarken her zaman en isabetli biçimde davrandığı söylenemez. Kendisi de bunu anlamış olmalı ki, son yıllarını, hergün biraz kendi eliyle kurduğu halde, hergün biraz daha yabancılaştığı dünyanm işlerine hiç karışmadan geçirmiştir.

Başbakan Wilson'ın da söylediği gibi, Sir Winston'un kayboluşu, bir çağın sona erdiğini göstermektedir.

Churchill ve Kraliçe Elizabeth
Bir büyük adam

YAYINLAR

İKİYÜZ YILDIR NEDEN BOCALIYORUZ?

Niyazi Berkesin incelemesi, Yön Vayınları I, Vatan Matbaası 1964. 176 sayfa 5 lira.

Türkiye gerçekleri hakkında herkes birşey söyler. Bilhassa son yıllarda. geri kalmış memleketler arasında dahi gerilerde bir sırada yer alan Türkiyenin neden geri kaldığı, neden, kalkınamadığı hususu fazlaca söz konusu olmağa başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu tarihi de dahil, son ikiyüz yıldır Türkiyede devamlı olarak bir kalkınma çabası vardır. Bir ölçüde Batıya yöneliş çabası da diyebileceğimiz .bu çabanın bir türlü tam bir başarıyı erişememesi ve Mustafa Kemalin işareti olan "çağdaş uygarlık düzeyi"ne ulaşamamışımızın nedenleri nedir?

Soruya cevap olarak her kafadan bir ses çıkmaktadır. Kimi bunun sebebini, halkın okumuş yazmış olmamasında; kimi iktisadi bünyemizin zayıflığında: kimi dini baskıların ağırlığında; kimi dış baskılarda; kimi şunda, kimi bunda bulmaktadır. Ne var ki, bu konuda derlitoplu ve bilimsel ölçülerle bir inceleme yapılmamıştır. Aslına bakılırsa, Türkiyede yaşayıp, olayların içinde bulunup da olaylar hakkında incelemeler yaparak hüküm vermek kolay değildir. Bunun içindir ki, bu konudaki inceleme veya denemeler pek başarılı olamamıştır.

Prof. Niyazi BerKesin eserine gelince: Profesör biraz kahır yüzünden lûtfa kavuşmuş bir bilim adamı durumundadır. 1946 yılında Ankara üniversitesinde Sosyoloji doçenti İken, devrin fikir yobazlığının baştemsilcisi olan Reşat Şemseddin Sirenin kahrma uğramış, görevinden uzaklaştırılmış, mankemelerde süründürülmek istemiş, ancak namuslu hakimler tarafından aleyhindeki her dâvadan tek tek beraet edince, bu kere de kürsüsü lâğvedilerek, başka iki arkadaşıyla birlikte açlığa mahkûm edilmek istenmiştir. Niyazi Berkes bunun üzerinedir ki Amerikaya gitmiştir. Amerikaya gitmiş. Kanada üniversitelerinden birinin saygı gören bir profesörü olarak yıllaryılıdır burada öğrencilerine bilgi dağıtmıştır. Anavatanı Türkiyenin meselelerinden hiç bir şekilde uzaklaşmayan Prof. Berkes, bu arada, bu konuda da çeşitli incelemeler yapmıştır. İşte "İkiyiz Yıldır Neden Bocalıyoruz?" adlı eser bu incelemelerin meyvalanndan biridir. Profesör ayrıca, ingilizce basılmak üzere, "Türkiyede Lâikliğin Gelişimi" adlı bir büyük inceleme daha yapmıştır. Eğitim Bakanlığı Klasikler serisi içinde de pek çok çevirisi yayımlanmış olan Prof. Berkes. "İkiyüz Yıldır Neden Bocalıyoruz?" adlı eserini önce Yön haftalık gazetesinde seri yazılar halinde yayımlamış, sonra da bunun kitap haline getirilmesine müsaade etmiştir..

Kitapta, sadece Türkiyenin değil, dünya meselelerinin de bilimsel .açıdan incelenmesini yapmağa yetkili bir bilim adamının görüşleri dile getirilmektedir. Berkes kitabında, geride kalmış ikiyüz yılın olaylarını bir sosyolog olarak tek tek ele almakta, bu olayları doğuran nedenleri ve olayların sonuçlarını sadece bir gözlemci olarak değil, bir açıklayıcı olarak da değerlendirmekte ve Türkiyenin gelişmesini engelleyen sebepleri bir sistem halinde ortaya koymaktadır

Türkiyeyt ve günümüzün meselererini anlayabilmek için. Niyazi Berkesin bu kitabını okumak şarttır.

SOSYALİZM VE İKTİDAR

Paul Ramadier'den çeviren Hayrettin Erkmen, Ağaoğlu Yayınevi, İstanbul 1965, 212 sayfa 750 kuruş, isteme adresi. Ankara cad. 37/7

Meşhur fransız sosyalisti Jüles Moch tarafından yönetilen çağdaş meselelerle ilgili kitaplar serisinden olup 1961 yılında yayınlanmış olan "Sosyalizm ve İktidar'ın yazan, Fransanın meşhur sosyalist Başbakanlarından Paul Ramadier'dir.

Eseri dilimize, DP devrinin Çalışma ve Ticaret Bakanlarından Hayrettin Erkmen, oldukça başarılı bir şekilde çevirmiştir. Ağaoğlu Yayınevinin hemen bütün kitapları gibi itinalı bir şekilde yayınlanan kitapta, maalesef gene bu yayınevinin hemen bütün kitaplarında olduğu gibi Oldukça geniş ölçüde tas--ih hatası vardır.

Tashih hatalarının dışında kitap, çağımızın en önemli konusu ve olayı sosyalizme ve bunun meselelerine ışık tutması bakımından dikkatle okunması gereken bir nitelik taşımaktadır. Ramadier kitabında, sosyalist iktidar denemesini, sosyalist partilerin diğer partilerle koalisyon yaparak iktidara katılmalarını, sosyalistlerin demokratik yollardan iktidara geliş safhalarını, karşılaşılan zorlukları ortaya koyuyor. Eşsiz bir tecrübenin ürünü olarak kitap, "tamamen yaşanmış meselelere de dayandığı için ayrı bir değer ve önem kazanmaktadır.

Yazarın, kitabında cevaplandırmağa çalıştığı bellibaşlı sorular arasında şunlar yer almaktadır: İktidar denemesi, sosyalistlerin burjuva toplum düzenini benimsemeleri demek midir? iktidar denemesinden kaçmak, sosyalistlerin kendilerine oy veren seçmenlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmemeleri anlamına gelirmi?

Son yıllarda türk düşünce hayatına hakim olan dünya meselelerine karşı büyük ilginin yeni bir meyvası olan kitabı, sosyalist olsun olmasın, bütün aydınlara, özellikle politikacılara tavsiye ederim.

İlhami SOYSAL

Tüli'den haberler

Geçtiğimiz hafta cuma akşamı, Gar Gazinosu salonlarında Verem Savaş Derneğinin yemeği vardı, İkiyüzden fazla davetlinin bulunduğu toplantı gecenin çok geç saatlerine kadar sürdü. Misafirler arasında, Ankara senatörü Sabit Kocabeyoğlu ve eşi, Dr. Zafer Paykoç ve eşi Rukiye Paykoç, Dr. Cazip Sümer ve eşi Gönül Sümer - yakasının etrafı işlemeli siyah, kadife elbisesiyle Bayan Sümer çok ince görünüyordu -, Muhsin Ülker ve eşi Nezihe Ülker - bu çok neşeli ve güzel sesli hanımın üzerinde güzel bir brokar elbise vardı. Çok iyi dikiş bilen Bayan Ülker herhalde bu elbisesini de kendisi dikmiştir - dikkati çekiyorlardı. Aynı masanın başında Ziraat Bankası Genel Müdürü Âkil Kitapçı ile gecenin yegâne uzun tuvaletli hanımı olan eşi varlardı.

Başka bir grup içinde Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Dr. Nusret Fişek ile sır tı döküntü, parlak, turuncu güzel bir elbise giymiş olan eşi Perihan Fişek göze çarpıyorlardı. Diğer bir grip içinde İller Bankası Genel Müdürü Sefahattin Babüroğlu ve eşi, Sümerbank Genel Müdür Yardımcısı Bulut Göle ve eşi Gönül Göle, yüksek mühendis Azmi Erkaslan ve eşi Sevim Erkaslan. Kâzım Özeke, Kızılay Genel Sekreteri Babür Ardahan bulunuyorlardı.

Başka bir masada, yakın dostları ile gelmiş olan eski Karayolları Genel Müdürü yüksek mühendis Tahsin Önalp, eşi Şemsinur Önalp vs artık delikanlı olmıya başlıyan oğulları Sinan Önalp varlardı. Dr. Orhan Öger ve eşi Semiha Öger, Dr. Sami Solu, eşi Feza Solu ve arkadaşları ile Dr. Turgut Yeğenaga da gecenin misafirleri arasındaydılar.

Geçen hafta cumartesi gecesi Süreyya Pavyonu, başka haftalara göre, tenhacaydı. Buna rağmen bulunanlar, gece yarısından sonralara kadar kaldılar. Meselâ Günseli Fenmen ve eşi Sabahattin Fenmen, CENTO'culardan bir grupla gelmiş olan İran Büyük Elçilik mensuplarından Yazdan Panah'ın nefis vizon mantosu ve işlemeli elbisesiyle güzel ve çok şık eşi ve Dr. Zülfibâr Berkem ile eşi Nilüfer Berkem, beraberlerinde dostları Enis Tokcan, Adnan Deveci ve eşi Büğe Deveci olduğu halde geç saatlere kadar eğlendiler.

Haftanın başındaki pazar günü havanın çok güzel oluşu yüzünden bir çok Ankaralı otomobilleriyle Gölbaşına, Mogan Kulübe gitmişlerdi. Salonlar tamamen doluydu. Dikkati çekenler arasında Gökhan Evliyaoğlu, eşi ve çocukları; Raif Aybar, eşi ve çocuklan ile Prof. Nusret Hızır ve eşi Neriman Hızır (Ayşe Abla) aynı masadaydılar. Başka bir tarafta Alâettin Eriş ve eşi, Dr. İzzet Kantemir, Prof. Dr. Cihat Borçbakan ve ailesi, Dr. Muharrem Koksal ve eşi Efza Koksal, eski gazeteci Ümit Atay, Sinan Bosna, birlıanım arkadaşı ve Vedat Tanırla Kâmuran Evliyaoğlu, Mutlu akülerinin sahiplerinden bir zatla birçok yabancı göze çarpıyordu.

Geçen hafta cumartesi akşamı Melih Sağtür ile Nilüfer Sağtür, evlerinde büyük bir kokteyl verdiler. Akşam yemeğinde de devam eden davette pek çok âşinâ sima vardı. Meselâ Fahir Çelikbaş ve eşi Leylâ Çelikbaş ile kızları; Yuta ve Ferit Kromer, M. Martinelli ve eşi, M. Ritter ve eşi, Nevin ve Baha Bursalı, Yeta ve Namık Sılay, Ninon ve Affan Lugal, Hadliye Ergök, Feyyaz; ve Ayşe İnceer, Firuz Heyet ve eşi Azer Heyet, Dr. Cox ve eşi, Dr. O'Donald ve eşi, Türkân ve Hikmet Pirinççioğlu, Şeyhullah ve Sakine Turan; Hüsamettin Güz ve o gece biraz ağır, fakat çok şık Olan eşi Melek Göz; Fahir Savran ve yakında bir bebek bekliyen eşi Fahire Savran - Savranlar, geleneğe uyarak, yeni bebeğe de F harfi ile başlıyan bir isim arıyorlar-, Hayri Kalabalık ve eşi Marianna Kalabalık, Prof. Yavuz Abadan ve eşi Nermin Abadan, Sina ve Fethi Gürel ve avukat Zeki Sıdal...

YARIŞMA_____Hürriyet gazetesi tarafından düzenlenen Altın Mikrofon yarışması haftanın başlarında Pazartesi gecesi Ankarada Büyük Sinema salonlarında yapıldı. Yarışmada özellikle kolejli dinleyiciler çoğunluktaydı.Yarışmacılar arasında en çok sempati toplayan topluluk, "Mavi Işıklar" oldu..

Önceki hafta çarşamba günü, Kızılay konferans salonunda, özel Yenişehir Koleji Müdürü Ömer Lütfi Sey

han ile Okul-Aile Birliğinin Verem Haftası münasebetiyle hazırladıkları konferansta Dr. Sakıp Aksaç güzel bir konuşma yaptı.

Dr. Demir Uğur ile eşi Perihan Uğurun geçen hafta içinde bir oğulları oldu. Faydalı sosyal çalışmalarıyla meşhur bu genç hanım bakalım küçük bebekten vakit bulup da çalışmalarına devam edebilecek mi?

Körler Okulunun İzmirden Ankaraya nakli münasebetiyle haftanın başındaki pazar günü okul binasında bir tören yapıldı. Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem ile birçok senatör ve milletvekilinin de davetli olarak katıldığı toplantıda önce Okul Müdürü Şehabettin Akıllıoğlu bir konuşma yaparak, okulun kuruluşu hakkında bilgi verdi. Daha sonra Vedat Nedim Törün "Kör" isimli eseri öğrenciler tarafından temsil edildi. Türk ve Batı müziğinden örnekler verildi, bir öğrenci tarafından flüt solo yapıldı. Daha sonra da davetlilere okulun atölyeleri gezdirildi.

İstanbulda birçok gece lokali, Ramazan dolayısile epeyce tenha geceler geçirmekte. Nereye gitseniz, her zaman ki kalabalığı görmek mümkün olmuyor. Lokal sahipleri bundan pek memnun olmuyorlarsa da, daha rahat eğlendikleri için müşteriler memnunlar. Bu arada, İlham Gençerin Çatısında da rahatça oturup dansetmek mümkün oluyor.

Geçen hafta bir gece, Çatının müşteriler arasında, eski ses sanatkârlarından Suzan Güven vardı. İlhamın ricası üzerine mikrofona, gelen Güven, hâlâ bozulmıyan sesiyle epeyce alkış topladı. Kızı Ümit Güven de yeni caz yıldızlarımızdan olmağa namzet.

Yine müşteriler arasında bulunan Ertan Anapa, rica edilince biraz gönülsüzce mikrofona geldi ve birkaç şarkı söyledi. Başka bir gece Ertan Anapayı kendi çalıştığı yer olan "Selçuğun yeri"nde dinleyenler biraz da hak verdiler: Akustiği o kadar güzel ki, Anaparan ve genç solist Ayferinin seslerini dinlerken insan bu lokalden ayrılmak istemiyor.

Çatıda daha sonra, Hürriyet gazetesinin tertiplediği Altın Mikrofon yarışmasına katılanlardan Cahit Oben ve dörtlüsü birkaç şarkı söylediler ve pek çok alkışlandılar.

Süheyla Özgedizin çavdar sapları ile yaptığı eserlerin Sanatsevenler Kulübü salonlarında açılan sergisi büyük bir ilgiyle izlenmektedir.

Beden Terbiyesi Genel Müdürü Nuri Gücüyener ile eşi Hıraman Gücüyener. Amerikada bulunan kızlarının hasretiyle üzgünler. Hayatları, hemen her gün mektup yazmak ve beklemekle geçiyor.

7 MİLYON LİRALIK DEV ÇEKİLİŞ İÇİN SON PARA YATIRMA TARİHİ 20 ŞUBAT

TÜRKİYE İŞ BANKASI

SOSYAL HAYAT

Dernekler

İşbirliği

Refia Çeliker, masanın üzerinde duran çarşı filelerini büyük bir dikkatle inceledi, sonra yanındaki arkadaşlarına :

"—Gerçekten güzel şeyler. Hem de ne kadar sağlam ! Bunların muhakkak surette satılması lâzım. Yapılabilecek en güzel yardım, atölyeye iş sağlamak ve yeni iş sahaları açmak olacaktır, bu konuda neler yapabileceğimizi etraflıca düşünelim" dedi.

Arkadaşları Semiramis Serdaroğlu, Mrs. Honsaker ve Mrs. Hagan başlarıyla tasvip hareketinde bulundular. Kendilerini konuşamıyacak kadar heyecanlı hissediyorlardı. Zira manzara, gerçekten heyecan vericiydi. Masanın etrafında toplanmış olan gençler, mütemadiyen kesekâğıdı yapmakta idiler. Daha önce şık çarşı fileleri, kâğıt sepetleri ve değişik işler yapmışlardı ama, bütün bunlara satış yeri bulmak güç oluyordu. Halbuki kesekâğıdının talibi çoktu. Bu da pek oyalayıcı bir iş değildi. Gerçi yaptıklarını görmüyorlardı ama, değişik ve yeni birşey yaptıkları zaman duydukları haz bambaşka idi. İnsan görmemeğe alışıyor veya diğer duyguları ile görmeğe başlıyordu. Asıl korkunç olan şey, işsiz olmak, bir işe yaramama hissine kapılmaktı.

Atölyedeki çalışmayı dikkatle izleyen bir başka kadın:

"— Halbuki bugün körlerin, gözleri gören kimselerin yaptığı hemen bütün işleri yapabilecekleri meydana çıkmıştır. Yalnız diğer insanların onlara yardımcı olmaları ve iş sahaları açmaları şarttır" diye fısıldadı.

Olay, geçen hafta içinde Bahçeli - evlerde, Altı Nokta Körleri Eğitim Derneği atölyesinde geçti. Dernek Başkanı, Talim Terbiye üyesi Mithat Enç, Ttirk-Amerikan Kadınlan Kültür Derneği Başkanı Refia Çeliker ve arkadaşlarına Dernek lokalini gezdiriyor ve çalışmalar hakkında izahat veriyordu, Türk-Amerikan Kadınlan Kültür Derneği, bir süre önce Altı Nokta Körler Derneğine maddî bir yardımda bulunmuştu. Fakat idareciler, dernekler arasındaki yardımlaşmanın daha çok işbirliği şeklinde meydana gelebileceğine inanıyorlardı. Körlere yapılacak en büyük iyilik, onlara iş sahaları açmak üzere teşebbüslere girişmekti. Dünyanın birçok memleketlerinde özürlü kimseler, özel bir eğitime tâbi tutulduktan sonra çeşitli işyerlerinde çalışabilmekte ve hayatlarını diğer insanlar gibi, kendi güçlerine dayanarak kazanmaktadırlar. Özürlü insanı diğer insanlardan ayrı tutan en büyük faktör bu özür değil, insanların bu özüre karşı sahip olduk--arı yanlış hükümlerdir. Toplumlara ilericilik vasıfları ise artık, birtakım teknik gelişmeler yanında, daha çok bu zihniyet değişikliğiyle ölçülmektedir.

Türk elişleri

Dernekler arasında güzel bir işbirliği örneğini de geride bıraktığımız hafta içinde, Türk El Sanatlarım Tanıtma Derneği ile gine Türk - Amerikan Kadınlan Kültür Derneği verdi. Türk El Sanatlarını Tanıtma Derneğinin İzmir Caddesindeki satış mağazasından güzel örnekleri toplayan Sevim Payzın, Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin Mrs. Rufch Studarus'ün evinde düzenlediği "Sanat" gününde eski türk elişlerini ve bunların bugünkü kullanış şekillerini anlatan bir konuşma yaptı. Eskinin ev, çarşı ve saray işlerini bir bir, teferruatile anlatan ve sanatın türk toplumundaki yerini ye gelişimini gösteren Payzın, bu sanatın bugünün zevkine ne şekilde uydurulduğunu, yenileştlrilerek veya yeni bir yerde ve şekilde kullanılarak-nasıl modernleştirildiğini anlattı.

Türk El Sanatlarını Tanıtma Derneğinin İzmir caddesindeki satış mağazasında teşhir edilen gümüş işler, bunların tipik bir örneğini teşkil etmektedir. "Fatmanın Eli" İsimli eski bir türk işi kolye aynen tekrar edilmiş, hiç. bir şekilde değişikliğe tabi tutulmamıştır. Ama bugün en modern bir şekilde kullanılabilmektedir. Gümüş kolye, bilezik ve iğnelerde bazı motifler ise değişik ve yeni bir şekilde ele alınmış, eski modernleştirilmiş ve modaya uydu rulmuştur.

Türk El Sanatlarını Tanıtma Derneğinin son modaya uygun olarak sanatçılara yaptırttığı sallantılı bir gümüş iğne, eski şehir boncuklarının en son modaya uygun kemerler halinde kullanılışı, eskinin yenileşmesi bakımından, tipik bir örnek teşkil etmektedir. Bugünün modası gerek giyimde, gerek dekorasyonda, eski motiflerden ve eski parçalardan faydalanmakta ve bunları yepyeni buluşlarla değerlendirmektedir. Böylece, halka yeni iş saha-

ları açılmakta ve yerli sanatçılar korunurken, eski sanatların da yenilenerek canlanması sağlanmaktadır. Özellikle turizm, mahalli eli işlerine büyük önem vermekte ve bunlar birçok memleketlerde âdeta yeni bir endüstri şeklinde gelişmekte, o memleketlerin propagandası yönünden de önemli olmaktadır.

Mrs. Ruth studarus'ün evinde, bundan yüz yıl önce yapılmış ev işi bir çevre, Maraş İşi, Gaziantep işi örtüler, Sivas işi ağır gümüş kemerler, eski zaman cepkenleri, eski zaman bluzları, çarşı işi örtüler elden ele dolaştı. Bunlar, eskiliklerine rağmen, renklerin en modern şekilde yanyana getirildiğini gösteriyordu. Aynı işlerin modern bir gece çantasında, bir gözlük kabının kılıfında, bir amerikan servis takımında, yeni şekilde kullanılacak bir eşarpta tekrar edildiğini gören üyeler takdir lerini yüksek sesle belirtmekten kendiirini alamıyorlardı özellikle amerikan üyeler büyük bir hayranlık içinde kalmışlardı ve eskinin ev işi ile saray işini veya çarşı işini muhakkak süratte ayırdetmesini öğrenmek istiyorlardı.

Dekorasyon

Sanatın rolü

İç dekorasyonda sanat gündengüne büyük bir yer işgal etmekte ve az eşyalı evlerin duvarları sanat eserleriyle süslenmekte, özellik kazanmaktadır. Duvarları çıplak veya eski zaman tarzında aile fotoğrafları ile süslü bir evin şık olması mümkün değildir. Sanatın iç dekorasyonda, hattâ giyimde yeni bir yer alması seramiğe büyük bir önem kazandırmış ve dekoratif resim, son günlerde, Başkentte gördüğümüz sergilerde olduğu gibi, renkli taşar, kumlar ve çeşitli malzemelerle yepyeni bir zenginlik kazanmıştır.

18 Ocakta İmar ve İskân Bakanlığı salonunda açılan seramik sergisinde Vejdi Keyn, sanatseverleri hayran bırakan seramik panoları ile bir yandan en düşündürücü tabloları sunarken, bir yandan da renk ve şekil bakımmdan modern dekorasyona yeni buluşlar getirdiğini ispat etti. Tabii taşları hatırla tan yer saksısı, bir yeşillikle, şık bir modern evin en güzel bir köşesini teşkil edebilecek nitelikteydi, Keyn renkli ve çok dekoratif duvar panolarında muhayyilesini alabildiğine kullanmış ve seramiği gerçekten konuşturmuştu.

Tanınmış bir avrupalı sanat eleştiricisi, "Eskiden sanatı yalnızca krallar ve varlıklılar anlar ve korurlarmış. Bu gün isa sanat, hemen her insanın kalbine ve evine girmiştir" demektedir. Modern dekorasyonun başlıca vasfı, gerçekten de, sanatın her eve girişidir. Eve gerekli havayı veren şey daima bir sanat parçasıdır. Bu, kıymetli bir resim, kıymetli bir seramik pano, oyulmuş bir tahta parçası olabileceği gibi. daha az pahalı, fakat gine de değişik bir emek ve sanat değeri taşıyan bir küçük el sanatı parçası, kaba işlenmiş, bir toprak testi, değişik bir bakır, bir hasır sepet bir dokuma parçası da olabilir.. Pahalı yeya ucuz, el emeği ve muhayyile mahsulü bir eserin muhakkak eve girmesi ve evi ısıtması, "ona bir hava ve özellik vermesi şarttır. Bunun içindir ki son yıllarda birçok büyük sanatkârlar, sanat denemelerinde değişik malzemeler kullanmağa başlamışlar ve yalnız duvar resimleri ve panolarla yetinmeyip, kullanılmak üzere, ev eşyaları üzerinde de çalışmağa başlamışlardır. Seramik bir masa bir duvar panosu kadar kıymetli olabilir Hattâ bir sanatkâr, sanatını bir tabla üzerinde veya herhangi bir çanak üzerinde de kullanabilir. Deriyi işler, samanı, çöpü, taşı, kumu toplar, eve sokar. Res mi yalnızca kâğıda değil, bakır tabaka lara da yapabilir. Evlere yaratıcı havayı veren şey, işte bu küçük veya büyük sanat eserleridir.

30 Yıl Önce

Elimde bir gazete var: birinci sayfasının bir köşesinde, kabul edilen Milli Bakiye Kanuna ile seçim sisteminde yapılan değişikliği aksettiriyor; diğer bir köşesinde de Karakurt köyünde yaşıyan kadınların, umacı gibi, ka raçarşaflara bürünmüş resimlerinim. Gazetede ileri, bir seçim sistemi ile ilkel bir hayata mahkum insanlar yanyana duruyor ve insanı kara kara düşündürüyor.

Bundan otuz yıl önce de dâva ayni imiş: 5 Aralık 1934 fttntt Atanın bir ideali daha gerçekleşip, türk kadını, Teşkilât-ı Esasiye Kanununda yapılan bir değişiklikle seçme ve seçilme hakkına kavuşurken, Türkiye Büyük Millet Meclisi bu dâvaya bir çare aramış, ve aynı gün İntihab-ı Mebusan Kanununun 3. maddesine yapılan bir ekle, oy verenlerden, oy verirken hüviyetleri belli olmıyanların oylarının sayılmıyacağı hususu sağlanmıştı. Birçok mebuslar bu değişikliğin sebebini o zaman anlıyamamışlar ve tekif sahiplerinden gerekçesini sormuşlardı. Gerekçesi gayet basitti: Kadınlar artık oylarını kulanabileceklerdi. Fakat bazı kadınlar, bütün telkin ve tedbirlere rağmen, hâlâ yüzleri gözleri kapalı geziyor, erkekten kaçıyorlardı. Bu durumda kimin oy kullandığını tespit zordu. İşte, 3. maddeye yapılan ek, yalnızca "tesettür"e karşıydı, kadınlara erkeklerle tam bir eşitlik tanımak isteyen bir zihniyet, "çarşaflı kadın oyunu kullanamaz" diye bir ayırım yapmak istememişti. Her kim kapanır, dünyadan ve insanlardan saklanırsa o, oyunu kullanamıyacaktı.

Otuz yıl sonra geriye dönmek ve Seçim Kanununda çarşaflı kadına alt bir madde bulundurmak elbette ki mümkün değildir. Ancak o günkü endişeyi bugün de duymamak elden gelmemektedir. Böylesine gerici bir ortam içinde erkeğin ve kadının isabetli oy kullanması ne derece mümkündür? Her siyasî sistemin kendisine has mahzurları olduğu gibi, demokratik sistemin de, ehven-i .çer olmakla beraber, bu mahzurunu gören toplamlar kendi bünyelerine göre bunun tedbirlerini almışlardır. Meselâ Amerikada, oy kullanabilmek için okur-yazar olmak şarttır. Ancak okur-yazar oranının düşük olduğu memleketlerde bu tedbirin kullanılamıyacağı da bir gerçektir. Aksi halde seçimi ancak azınlık yapabilecek ve demokratik sistem kökünden sarsılacaktır. Bizini için yapılacak şey. köyü bir an .Önce aydınlığa kavuşturmak, banim için bir milli eğitim programı hazırlamak ve derhal harekete geçmektir.

Karaçarşaf bir kötü semboldür. Ona gördüğümüz yerde, evler çatılı, tarlalar sürülmüş, insanların karnı tok da olsa, kalkınmayı umut etmek gerçekten boşunadır, hayaldir.

Jale CANDAN

T R A F İ K

Kazalar

Çözümlenmeyen dâva

Günlük gazetelerde hergün okuduğumuz, türlü vesilelerle üzerinde mil letçe hassasiyet gösterdiğimiz, bu konuda çeşitli kampanyalar tertipleyerek haftalarca radyolarda, basında propagandasını yapadurduğumuz trafik kazalarını önleme problemi, ilgililerce belirtildiği gibi, bir türlü çözümlenememekte, aksine, gün geçtikçe kaza ve kurban sayısı, milli servetlerden uğranan kayıplar artmaktadır. Bunun nedenlerini araştırmak üzere rasyonel tedbirler alınmadığı, daha doğusu alınan tedbirler mahallî ve şeklî kaldığı oranda durumun iyiye gidemeyeceği tabiidir.

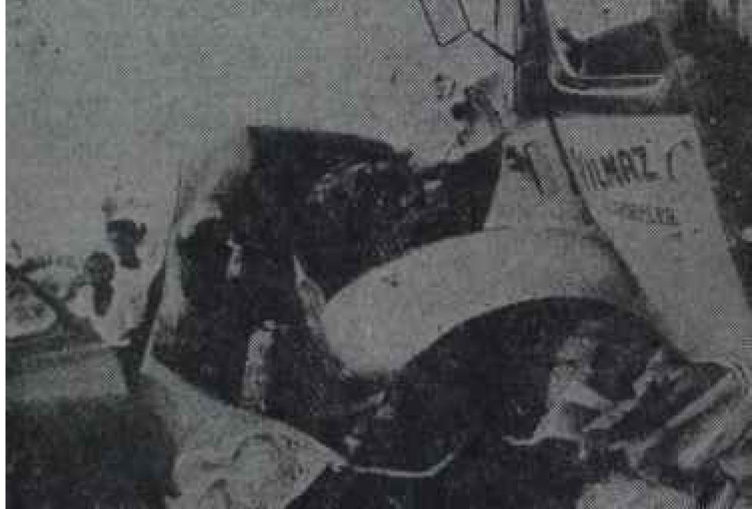
Şimdiye kadar ele alınan şekliyle yurdumuzdaki trafik düzeninin dâvayı çözümlemeye yetmediği görülmektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında, dev letçe bu işe ayrılan ödeneklerin yetersizliği, eldeki yetişkin personel sayısının azlığı, şehirlerde belediyelerin trafik problemine gereken önemi vereme mesi, trafiğe giren araçları kullanan kişilerin bilgisizliği, tecrübesizliği veya sorumluluk duygusundan mahrum olarak hareket etmesi gelmektedir. Şunu baştan kabul etmek gerektir ki, trafik kuralları geniş ölçüde eğitim isteyen bir konudur. Bu eğitimde bırakılamayan yanlış itiyatların rolü de çok büyüktür. Türkiyede mevcut onbinlerce eski ehliyetli şoförün çoğunda görülen yanlış alışkanlıklara son vermek kolay bir iş olmasa gerektir. Hele trafik işaretlerinin ve bugünkü kuralların bulunmadığı devrelerde ehliyet almış ve bugünedek araç kullanmış kişilere yeniden kural beretmek. üzerinde önemle durulacak bir meseledir. Herhalde bunun sadece cezalandırmak la hattâ cezaların şiddetini arttırmakla hemen önleneceğini sanmak da yan lıştır.

Trafiğin kontroluyle görevli kurumlar, başta Emniyet Genel Müdürlüğüyle Karayolları olmak üzere, gereği şekilde zengin teçhizatla donatılmâmışlardır. Bunların kullandıkları cihaz ve aletler çok kere başka amaç için tedarik edilmiş, fakat zaman zaman trafik kontrollarında da iş görebilen cinstendir. Oysa ki ileri batı ülkelerinde bu amaçla özel telsiz şebekeleri trafiği sayan, belirli hızdan fazla hızla gidecek araçları yakalayan özel şebekeler karayolları boyunca günde 24 saat vazife görmektedir. Ancak bu sayededir ki kimsenin hakkını yemek sizin, âdil bir şekilde trafik kontrolları yapılmakta ve kurallara uymayanlar da şiddette müsamaha gösterilmek - sizin cezalandırılmaktadır.

Trafik kontrolları, herşeyden önce, iyi yetişirilmiş ve gerekli araçlarla donatılmış kaliteli personel sayesinde yapılabilir. Gerek Emniyetin, gerekse Karayollarının bu işe ayırabildiği personelin sayısı ancak ana yollan, o da kısmen kontrola yetecek kadardır. Durum bu olunca, zaten işin başında, bir kısım yolların kontroldan azade olacagı kabul edilmiş olmaktadır. Üstelik bu personel, şehir dışı yollardan çok şehirlerde görevlendirilmek zorunda bulunmaktadırlar. Araçların muayenesi, plâkaların verilmesi, trafik kazalarının bilirkişilik hizmetleri, törenlerde gereken sokak aydınlatmasının yanısıra ve ona paralel olarak gerçekleştirilmesi gereken trafik işaret lâmbaları hemen hiç yok denecek sayıdadır, Üstelik, mevcut lâmbalar sık sık ârıza yap tığından, aslında da bunlar trafik kurallarına uygun şekilde yapılıp takılmadığndan .trafik kontrol personelinin işlerini kolaylaştırmak yerine zorlaştırmakta, çok. kere her trafik lâmbasının başına bir de memur koymak gibi garip bir durum yaratmaktadır.

Yayaların işlek caddelerin üzerinden geçeceği her kesime iki tarafla yanıp sönen ikişer sarı işaret lâmbası konulması bütün büyük şehirlerde âdet iken, Türkiyede nedense bu metoda hiç itibar edilmemektedir. Yaya geçitleri de iyi işaretlenmediğinden, yayaların bu geçitlerden emniyetle geçmeleri şoförlerin insafına ve yolu tanıyıp tanımamasına bırakılmış olmaktadır.

Yine Ankarada çok büyük tehlike arzeden diğer bir husus, kavşaklara konulan trafik noktalarının üzerine büyük voltajlı ampullerin çıplak olarak takılması, bu yüzden gözleri kamaşan şoförlerin trafik memurunun verdiği işareti görememesi, bu yüzden çok kere aksi şekilde hareket ederek kazalara yol açmasıdır. Bu hususu önlemek sadece konulan ampulün çevresine bir reflektör takarak ışığın şoförün gözlerine değil, işareti veren memurun üzerine düşmesini sağlamaktan ibaret olduğu halde, bunun şimdiye kadar neden yapılmadığın anlayabilmek hayli sordur.

Çarpışan iki otomobil
Sebep: Dikkatsizlik

düzenin sağlanması gibi yardımcı mahiyetteki görevler de hep bu dar kadrolu teşkilâtın sırtına yükletilmiştir.

Şehirlerin durumu

Trafiği kontrol eden kuruluşların en ziyade, büyük şehirler içinde etkili durumda olmasına rağmen, trafiği önem arzeden İstanbulla Ankarada bile düzenin gerektiği şekilde olmadığı, özellikle iş saatlerinde birçok aksamaların, hattâ kazalara sebebiyet veren durumların ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu ise yalnızca belirli sayıdaki personeli caddelere yığmakla işlerin dü zeltilemeyeceğini gösterir, özellikle başkent Ankarada kontrol personeline yardımcı olacak donanımlardan şehir tamamen yoksun bulunmaktadır. Belediyenin asli görevlerinden sayılması

Özetle söylenirse, şehirlerdeki trafik problemi ana karayolları üzerindekinden hiç de daha az önemli değildir.

T.R.T.

"Kim okur, kim dinler.."

Geçen hafta içinde bir sabah, Ankara Radyosu Müdürlüğünün telefonu acı acı çaldı. Saatler 9.30'u gösterdiği için, telefonun başındaki memur, biraz önce yayınlanan "Çocuk Bahçesi" isim li programla ilgili şikayetlere her zaman verilen cevabı hatırlamağa çalışarak, ahizeyi eline aldı. Gerçekten de, hattın öbür tarafındaki şahıs bir dinleyiciydi ve kendisini oldukça kızdırmış bulunan bir konu hakkında bilgi almak için Radyo Müdürlüğünü aramaktaydı.

Heyecanlı dinleyici, kiminle konuş tuğunu öğrenmeğe lüzum görmeden, "Çocuk Saati." isimli çocuk programının niçin çocuklar okulda iken yayınlandığını sordu. Ahizeyi elinde tu tan radyo görevlisi gerçi bu gibi konulara cevap verecek yetki ve bilgiye sahip değildi ama, günlerdenberi, ay nı şekilde telefon eden dinleyicilerin şikâyetlerini dinlemekten bıkmıştı. Üstelik bu gibi şikâyetler sadece Müdürün telefonuna değil, Radyoevinin diğer telefonlarına da her gün gelmek te ve hemen hemen bütün programları kapsamaktaydı. Telefonlara çıkan görevliler ise, sorumlu olmadıkları bir ko nu hakkında dinleyiciye muhatap olmanın azabı içindeydiler. "Bu sebepten aralarında sözbirliği etmişler, şikâyetler için verilecek bir tek tip cevap hazırlamışlardı.

İşte o sabah, "Çocuk Bahçesi" İsimli programla ilgili şikâyetini bildirmek isteyen dinleyiciye de Radyo görevlisi, klişe cevabı verdi:

"— Bizim, programlarla bir ilgimiz yok. Lütfen, bütün Türkiye Radyolarının programlarını hazırlayan Merkez Program Dairesi Müdürünü arayınız."

Gaflet uykusu

Bu küçük olay, Ankara Radyosunda olduğu kadar bütün Türkiye Radyolarında da rastlanan iki önemli hu susu son derece güzel bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunlardan birincisi, Radyo personeli ile ilgilidir. Hakları korunmayan, birtakım güç durumlarda bırakılan personel, TRT idaresine dargındır. Bu görevliler, sorumluluğu üzerlerine almak istememekte ve sırası geldikçe -yukarda belirtilen olay dan da anlaşıldığı gibi- bunu belli etmekten kaçınmamaktadırlar. Personelin diğer bir kısmı ise sesini çıkarmamakta ve olayların gelişimini beklemektedir. Fakat bazıları da haklarını aramak için hiç olmazsa şikâyetlerini açıkça söylemekte ve istediklerinin yerine gelmesi için çalışmaktadırlar.

Personel arasındaki huzursuzluk sadece Ankara Radyosunun değil, bütün TRT Genel Müdürlüğünün işlerini aksatmakta ve sorumlular bu konu üzerinde durmak istememektedirler. "

Fakat, işin kötüye gittiğini gören birçok kimse gibi, TRT Yönetim Kurulu Başkanı Sedat Tolga da haftanın başlarında istifasını vermekten başka çare bulamadı.

Telefon olayının ortaya çıkardığı ikinci Önemli husus ise, TRT'nin programlar ve yayınlarla ilgili olarak yaptığı ve yapmakta devam ettiği hatalarla ilgilidir. Radyolara telefon edip, "Çocuk Bahçesi" isimli programın ço cukların okul saatinde yayınlanmasın dan yakınan dinleyiciler nekadar hak lıysalar, bunca ikaza rağmen, dinleyiciyi hiçe sayarak hatasını düzeltme eğilimi göstermeyen TRT de o derece sorum duygusundan yoksun, laubali bir kuruluştur. Fakat TRT dinseyirciyi senece hiçe saymakla kalmamakta, ayni zamanda onu aldatmaktadır da... İşte örneği: binlerce liraya malolmuş bulunan birinci lüks Program Dergisinde F. Menemencioğlu ile Enver Murat isimli şahıslar tarafından hazırlanıımş olduğu bildirilen "Çocuk Bahçesi" ve "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" isimli programlar maalesef bu şahıslar tarafından hazırlanmamıştır! Her iki isim de, bu programları hazırlayan şahsın takma isim leridir. TRT'nin, niçin böyle takma isimlere lüzum gördüğünü açıklaması herhalde meraka değer bir husus olsa gerektir.

Hatalar zinciri

Türkiye Radyolarının, nedenlerini "Bizi dinler misiniz?" isimli konuşmada açıklamaktan kaçındığı diğer hatâları sıralamakta da fayda vardır. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin Birleşmiş Milletlerde yapmamış olduğu konuşmayı yapmış gibi gösteren TRT, bu konuda hiçbir açıklama da bulunmamıştır! Bu susuş acaba suçu kabullenmek anlamına mı gelmektedir? Pazar, günleri bütün radyolardan yayınlanan "Bizi dinler misiniz?" isimli konuşma sağa sola çatacağına, bu hususu dinleyiciye açıklasa belki daha olumlu bir iş yapmış olur.

Büyük hatalardan biri de, piyes programlarına haddinden fazla zaman

ayırılmakla yapılmaktadır. Bu piyesleri kimlerin, hangi ölçülere göre seçildiği belli değildir., Piyes seçimi gelişigüzel yapılmaktadır. Meselâ 18-23 Ocak arasında Ankara Radyosu, saat 9.15 deki "Çocuk Bahçesi" ve saat 10.45'de ki "Arkası Yarın Sabah" programlarında Jules Verne'nin eserlerine yer vermiştir. Her iki programda da aynı yazara ait eserlerin yayınlanması TRT programcılarının, bilgi ve görgü bakımından değil de, yönetim bakımından nekadar başıboş bırakıldıklarını ispat etmez mi? Çünkü programcılar ya kendileri program fikirlerini teklif e*derler*, ya da Program Müdüründen teklif alırlar. Eserlerin veya konuların birbirine benzememesinden, hattâ programların birbirinden farklı şekillerde dinleyiciye sunulmasından ,programclar değil, program yöneticileri sorumludurlar. Jules Verne'e ait iki eserin bütün bir hafta boyunca 1 saat 15 dakika farkla yayınlanması TRT'de güdülen programcılık politikasına hiç de iyi bir not kazandırmaz.

TRT'nin programcılığının nekadar cılız fikirler üzerine kurulduğunu gösteren bir başka program felâketine de geçen hafta Perşembe ve Cuma günleri yine Ankara Radyosu sebep oldu. Perşembe akşamı saat 20.30'da yayınlanan "Radyo Sınıfı", atomun insanlığa sağladığı faydaları anlattı. Program, ilk atom bombasının Hiroşimaya hangi isimdeki, uçakla, nasıl atıldığını anlatarak başladı. Ertesi gün, saat 21.00'de yayınlanan "Radyo Ansiklopedisi" isimli program da yine atomun" insanlığa olan hizmetinden bahsediyor ve konuya atom bombasının hangi uçakla, nasıl atıldığını anlatarak başlıyordu!

Eğer koskoca TRT, merkez radyosunda dinleyiciye verecek konu bulamadığı için ilki gün üstüste atomun faydaları üzerinde durmayı uygun gör düyse, her iki programa da ilk atom bombasının hangi uçakla ve nasıl atıldığını anlatarak başlamaktan başka yol bulamadıysa radyo programlarının daha uzun bir süre düzelemiyeceğine muhakkak gözüyle bakılabilir.

TRT yöneticileri, radyo programlarının bir düzene girememesini parasızlık ve elemansızlık gibi sebeplerde aramakta ve tenkit edildikleri zaman bu iki imkânsızlığı ileri sürmektedirler. Eğer bu hafta yukarda açıklanan eksiklikler ve hatalar gözönünde tutulursa. Türkiye Radyolarında doyurucu program yaymlanmamasının asıl sebeplerinin dikkatsizlik, lâubalilik, vurdumduymazlık ve dinleyiciyi nice saymak olduğu derhal anlaşılacaktır.

Tenkitler ve Sorumlular

Mahmut T. ÖNGÖREN

Son haftalar içinde TRT'deki olaylar ve radyo programları basında ve dinleyiciler arasında sert tenkitlerle karşılanmaktadır. AKİS de Radyo dâvamızın ana hatlarını, TRT'deki olumsuz davranışları inceliyerek, kamu oyuna sunmaktadır.

Bütün bu tenkitler TRT'de ne gibi etkiler yapmaktadır?

Tenkit sahiplerinin birtakım şahsî menfaatler peşinde koştuklarının ileni sürülmesi bir yana, sinirli ve sert davranışlar, Radyoyu tenkitlere cevap vermek için kullanmalar, tenkitçilerle ilgili sanılan bazı çalışmalara set çekitmesi de göstermektedir ki, TRT yöneticilerinin izlemekte oldukları yol aydınlıktan tamamen uzaktır. TRT yöneticileri unutmamalıdırlar ki, Türkiye Radyoları durup dururken tenkit edilmemektedir. Yöneticilerin yaptıkları eksik işler, hatalı davranışlar ve adam kayırmalar bu tenkitlere yol açmaktadır.

Aslında, TRT yöneticileri için zaman hiç de geçmiş değildir. Yöneticilerin, radyolarımız aleyhinde yapılan tenkitlerin hangilerinin yeterli, hangilerinin yetersiz ve işe yaramaz cinsten olduğunu anlayacak çapta bir zekâya sahip bulunduktan muhakkaktır. Bu itibarla, tenkitlerdeki haklı gördükleri noktaları düzeltmeye çalışmak TRT yöneticilerini içinde bulundukları sinirli ve telâşlı havadan kurtaracak, sıfatlarını başarılı, çalışmalarla korumalarını sağlayacak ve sırf TRT'ye dönmek veya girmek için radyoları tenkit ettiğini sandıkları yazarlara bu fırsatın verilmesini önleyecektir. Tenkitleri gerektiği şekilde değerlendirip bunlardan yararlanmak, sonunda, Türkiye Radyolarının hem idare, hem de program bakımından belli bir düzene girmesine de yol açabilir. Zaten, asıl amaç da bu değil midir? Yoksa ortada, tenkitlere tahammülü olmayan bambaşka menfaatler mi çarpışmaktadır?

Ankara

Ninette de Valois Ankarada

Balemizin kuruluşunda ve gelişmesinde çok emeği geçmiş olan önlü ingiliz bale yönetmeni Dame Ninette de Valois, Devlet Balesinin yeni çaıişmalannı düzenlemek üzere, tekrar Ankaraya gelmiştir.

Öğrendiğimize göre ünlü yönetmen, bir yandan Bale sanatçılarımızın hazırlamakta olduklan iki yeni baleyi sahneye koymak için gerekli hazırlıkları ve son çalışmaları yaptıracak, bir yandan da halk müziğimizden ilham alarak koregrafisi üzerinde bir süredir çalışmakta olduğu ilk türk ba lesini bitirecektir. Bu balenin, mevsim sonlarına doğru, sahneye konulup icra edilebileceği tahmin edilmektedir.

Yeni Bale temsilleri

Bale bölümünün, önümüzdeki haftalar içinde, ilk temsillerini vermeğe hazırlandığı yeni eserler, birer perdelik iki baledir ve geçen mevsim sah neye çıkarılmış olan -gene bir perdelik- "Satranç" balesiyle beraber oynanacaklardır.

Bu balelerden ilki Malcolm Arnold' un "Yalnız" ("Solitaire") balesidir. Koragrafisini Kenneth Mac Millan'ın çizmiş olduğu "Yalnız"ı Ninette de Valois sahneye koyacak, orkestrayı Alan Abbott yönetecektir. Dekorları nı Refik Erenin, kostümlerini de Hâle Erenin çizdiği "Yalnız"'da gençkızı, iki grup halinde, Binay Berkan ile Ayla Ünal canlandıracaklardır.

Oynanacak ikinci bale ise, Frank Martin'in "Kapandakiler" ("The Bur row") adlı eseridir, Koregrafisini gene Kenneth Mac Millan'ın çizmiş olduğu "Kapandakiler"i de Ninette de Valois sahneye koyacak, orkestrayı ge ne Alan Abbott yönetecektir. Bu eserin dekorlarıyla kostümlerini de Refik ve Hâle Eren cifti hazırlamaktadır. Solistlere gelince bellibaşlı kişilerden Kadın'ı Tenasüp Onat ile Meriç Sumen, Şakacı'yı Sait Sökmen ile Erhan Ergüler. Toplumdışı'nı Hüsnü Sunal ile Taner Akakçe, İki Genç Aşık'ı Ayla Ünal ve Perit Akın ile Gülcan Tunç çekiç ve Tanju Tüzer, İki Genç Kız'i Rezzan ve Ümran Ürey kardeşler ile Binay Berkan ve Jale Akyüz, Çocuk'u Neyran Özmen, İki Kadın'ı Shirley Su başı ile Gülen Zobu v.s. canlandıracaklardır.

Piyesi gördüm

Oyun: "Tozpembe" ("Turlututu".), Komedi 3 perde.
Yazan: Marcel Achard.
Çevirenler: Meliha Artun - Sabahattin Kudret Aksal.
Tiyatro: Meydan Sahnesi (Ankara).
Sahneye koyan: Yılmaz Gruda
Dekor-Kostüm: Çetin Köroğlu.

Konu : Marcel Achard'm, bütün oyunları gibi, "aşk" üzerinedir, "Patates" ve "Aptal Kız" yazarı, ustası olduğu şiirli duygu komedisinin yeni ve güzel bir örneğini veriyor, yaman bir teknik başarısı da gösteriyor Genç güzel karısıyla aç kalan ressam Baptiste Favart, düştüğü çaresizlik içinde -daha çok da karısının zoruyla-, bir zamanlar çılgınca seviştikleri eski metresine zengin bir iş adamının karısı olan Pascale Chevert'e şantaj yapmayı dener Acemisi olduğu, istemiyerek yaptığı bu işi öylesine yüzüne gözune bulastırır ki sonunda, ikisine de havagazı musluğunu açıp beş aydır kirasını veremedikleri küçücük çatıkatında, sırtüstü ölümü beklemekten başka yapacak iş kalmaz. Ama insanlar istemekle de ölemiyorlar bazan... Önce Pascale'ın kocası sonra bizzat kendisi, biri karısına yapılan şantajın meraklı öfkesi öbürü küllenmiş bir sevginin acımayla karışık şefkati içinde, bubahtsız çifti o perişan halde, gelip bulurlar. Achard da bütün ustalığını ve inceliğini bu son perdeye saklamış gibidir. Gerçekten canlarına kıymak için herşeyi yapmış olan bu iki insanın acıklı durumundan seyirciyi "güldüren" komedi unsurlan yaratmakla kalmıyor, Baptiste'le Pascale'in. biribirlerini halâ ne derin bir aşkla sevmekte olduklarını "duyurmasını" da biliyor.

Oynıyanlar : İhsan Sanıvar (Victor), Kartal Tibet (Ernest Tabarot), Çetin Köroglu (Baptiste Favart), Aysun Özvural (Joel). Yılmaz Gruda (Fran cis Chevert), Mediha Köroglu (Pascale Chevert), Yaşar Güner (Chatelard)

Beğendiğim : Yılmaz Grudanın, Achard'ın şiirli, duygulu yönünü, tempolu renkli bir oyun içinde duyurmayı başaran sahne düzeni. Çetin Koroğlunun seyirciye "darlık" sıkıntısı vermeyen sıcak dekorları. Kartal Tibetin profesyonel şantajcı Tabarot'ya kazandırdığı sevimli yüz.. Çetin Köroğlu ile Yılmaz Grudanın, birbirine zıt iki karakter çizmekte gösterdikleri rahatlık. Mediha Köroğlunun, otoritesi içinde zarif oyunu. Aysul Özvuralın, sahneye ilk çıkışında, sıcak, sevimli, ölçülü oyunu, temiz diksiyonu, her ba kımdan rahatlığı ile çok ümit verici kaabiliyeti.

Beğenemediğim: Achard'ın sunduğu hayat komedisinde repliklerin altında -özellikle sanatçılar için- yatan sosyal burukluğun, "güldürme" uğruna gölgede bırakılmış olması...

Sonuç : Zevkle seyredilen tatlı, ince bir oyun; bir Achard komedisi.

Lûtfi AY

Meydan sahnesinde "Tozpembe"
Dünya öyle görünür ama

Sanat Hayatımızda Plânlı Devreye Geçişin

Hikmet ŞİMŞEK

Türkiye, çağımız devletleri arasında, sanat işlerine en çok önem veren ve bütçesine oranla en büyük payı ayıran ülkelerden biridir. Ama, uygulamada halka erişebilen hizmetin değeri bu külfetin ve fedakârlığın karşılığı olmaktan çok uzak bulunmaktadır. Bunun üç ana nedeni vardır:

1 — Sanat kurumlarımızın kuruluş fonksiyonları çağını doldurmuştur, bugünün şartlarına ve ihtiyaçlarına yetmemektedir.

2 — Sanat kurumlarımız arasında, yurdun sanat eğitimini sağlamak üzere, ortak hedeflere yönelik bir işbirliği yoktur.

3 — Mevcut devlet örgütü topyekûn bir sanat ve kültür kalkınmasını yapabilecek imkanlara sahip değildir.

Bu eksiklikleri çok iyi takdir eden Millî Eğitim Bakanlığı, çözüm ilkelerini araştırmak ve sanat hayatımızın problemlerini çözerek ona yeni bir yön vermek üzere, geçen Ağustos ayında, kalbur üstü sanat ve düşün adamlarımızdan büyük bir "müzik ve Sahne Sanatları Danışma Kurulu" toplamıştı, Kısa süreye rağmen, sanat hayatımızın hemen her yanına değinilmiş, eksikler ortaya çıkarılmış ve olumlu kararlar alınmıştır. Toplantının en önemli yönlerinden biri de, sanatçılarımızın karşıkarşıya gelerek meselelerini birlikte konuşmak ve tartışmak fırsatını bulmaları olmuştur. Bu sayede, şimdiye kadar "fısıltı edebiyatı"nın şişirip yöntemden çıkardığı, çıkmaza soktuğu bir çok konu gün ışığına çıkmıştır.

Alınan kararlar üç ana bölümde incelenebilir:

1 — Sanat kurumlarımızın yeni şartlara göre işleyişlerini ve daha olumlu çalışmalarını sağlamak;

2 — Genişleyen ihtiyaca göre yeni sanat kurumları kurmak;

3 — Sanat işlerinin yurt çapında genel plânlamasını ve denetlemesini yapacak, onları ortak hedefe doğru yönel tecek yeni örgütlenmelere gitmek.

Ağustos ayında toplanan büyük Danışma Kurulu, sanat hayatımızda plânlı devreye geçisin ilk adımı idi. Bu Kurulda, alınan kararların uygulama çalışmalarını yapmak üzere, daha küçük ve daimi bir danışma kurulu kurulması öngörülmüştü. Tanınmış, sanat ve düşün adamlarından seçili "Daimi Danışma Kurula" geçen hafta Dr. İbrahim Öktemin başkanlığında toplanarak çalışmalarına başlamış ve bu suretle ikinci adım da atılmıştır. Kurul 30 kişiden müteşekkildir. Her üyenin çalışma suresi üç yıldır. Bu sürenin bitiminde, ayni üyeler tekrar seçilebilirler. Kurul, ilk olarak, çalışma düzenini ve tüzüğünü tespit etmiş, ivedilikle görüşülmesi gerekli konuları sıralamış ve Bakanlığın getirdiği iki konuyu. "Devlet Konservatuvarının durumu" ile "Devlet Ödülü" konularını incelemiştir.

Sanat hayatımızın problemleri iki ana uçta düğümlenmektedir: Eğitim kurumları ve icra kurumları. Bunun için de iki ayrı komisyona ayrılınmıştır. Her komisyon, kendi konusunda gerekli araştırmaları yaptıktan sonra; hazırlayacağı ön tasarıları, yılda en az üç defa toplanacak olan genel kurula getirecektir. Tasarılar orada son şeklini aldıktan sonra, uygulanmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığına tekftif edilecektir.

İşte burada, en önemli düğüm noktalarından biri ortaya çıkmaktadır: Acaba sanat ve kültür meselelerimiz Bakanlığın bugünkü kuruluşu içinde gerekli şekilde ve çabuklukta çözülebilir mi? Bakanlığın içinde yeni bir kuruluşa mı, yoksa başka bir örgüte mi ihtiyaç vardır? Bunun için iki çözüm şekl ortaya atılmaktadır:

1 — Milli Eğitim Bakanlığı içinde bir Kültür Müsteşarlığı veya,

2 — Bir Kültür Bakanlığı kurulması

Bu husus çoktan beri türk kamu oyunda yankılar uyandırmaktadır. İlk defa 1960 yılında toplanan Milli Eğitim Şûrasında resmen görüşülmüştür. Büyük Danışma Kurulunda karara bağlanmış ve son Bütçe Komisyonunda da Mîllî Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem tarafından bir hükümet tasarısı olarak ifade edilmiştir.
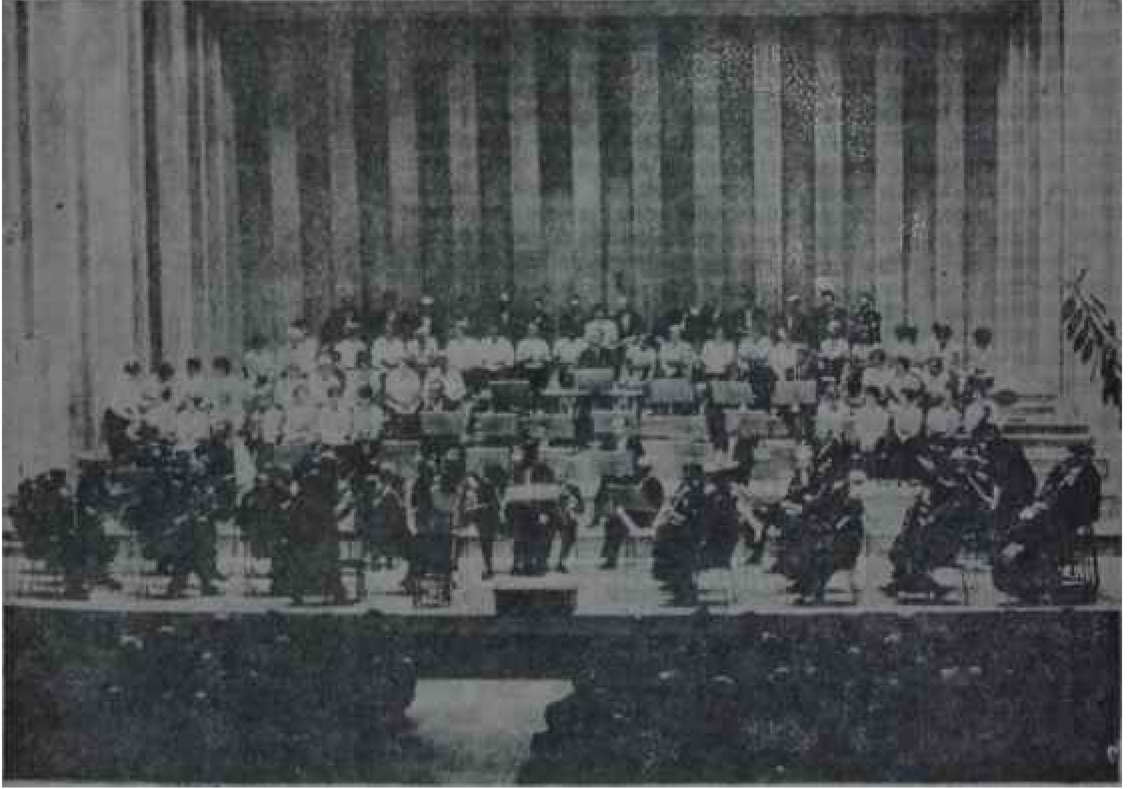
Acaba bu iki tasarının hangisi daha olumlu sonuçlar alınmasını sağlayabilir?

Ben, bir Kültür Müsteşarlığının, şu nedenlerden dolayı, istenen sonuçları sağlayamıyacağı kanısındayım: Milli Eğitim Bakanlığı, örgütü, yaygınlığı, konularının çeşitliliği ve ilgili olduğu çok geniş vatandaş topluluğu ile iş hacmi, meseleleri ve sorumluluğu en büyük, en çok olan bakanlığımızdır. Genel eğitimdeki oran düşüklüğü onun meşguliyetini fazlalaştırmaktadır. Yirmiye yakın genel müdürlük ve müdürlüğü kapsayan çok çeşitli işler bir tek Bakanın omuzlarına yüklenmiştir. Daha genişleyen bir örgüt, büyüyen, çoğalan, hedeflerin getireceği daha büyük iş hacmi ile donanmış bir Kültür Müsteşarlığı, zaten "işba" halinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığının yükünü daha da arttıracak ve sırtına büyük bir kambur olacaktır. Devlet kuruluşumuzda her şeyin sorumluluğu eninde sonunda Bakana bağlanmaktadır. Güzel sanatlar işleri, bütçe, her çeşit personel ve iş hacmi itibarile Bakanlık genel meşguliyetinin yüzde birini bile tutmaz. Bir Bakanın güzel sanat konularına ayıracağı zaman, pek tabiidir ki, bu oranda olacaktır. Halbuki, sanat işleri sonsuz teferruatla bezenmiştir. Yurdumuzda "ananeler"i henüz kurulmadığı için, her yeni hareket her davranış, çözülmesi gerekli birçok problemi beraberinde getirmekte ve çözümleri çok zaman Bakanın şahsına dayanmaktadır. Bir Milli Eğittim Bakanının bu işlere yeter vakit ayırmasına imkan yoktur. İşte en yakın ve somut bir örnek: Sayın Öktem, büyük bir anlayış ve isabetle, Ağustos ayında topladığı büyük Danışma Kurulunun hemen her oturumuna katıl-

İkinci Adımı ve Kültür Bakanlığı

mış, konularla yakından ilgilenmiş ve alınan karara göre, daimi Danışma Kurulunu en kısa zamanda toplayacağını bildirmişti. Fakat bütün iyiniyetine, yakından bildiğimiz ilgi ve gayretine rağmen, bu kurulun toplanabilmesi ancak Ocak ortalarında olabilmiştir. Kendi eserini çalışır ve yürür hale getirmek isteyen bir Bakan başta olduğu halde, elde olmadan bu kadar gecikilirse, yarın bu konuya gereken ilgiyi göstermeyen veya gösteremiyen bir başka Bakanın elinde, işlerin, alınmış kararların ne hale gelebileceği bellidir.

Bu kurulun kanuni ve yürütücü hiç bir gücü yoktur. Her şey, başta bulunan Bakanın şahsiyet ve anlayışına bağlı bulunmaktadır. Bir başka Bakan kurulu dağıtabilir veya onun kararlarını uygulamayabilir. Yurdumuzun en büyük acılarından biri, memleketimizin ilkelere değil, kişilere ve çağlara bağlı olmasıdır. Yaz - boz oyunlarının bize nelere mal olduğunu hesaplarsak, korkunç sonuçlara ve rakamlara erişiriz. En büyük problemimiz "vakit'tir. Türkiyenin hiç bir konuda kaybedecek vakti yoktur artık, Ana meselelerin çözümü, değişen şahısların kişisel "kaprislerine veya devrin "tefsir"lerine bağlı kalmamalıdır. Bunun içindir ki, sanat ve kültür işlerini yeniden plânlı yacak, düzenliyecek ve yeni hedeflere doğru en az zaman kaybı ve en büyük "randımanla yürütecek örgütü kurmak istiyorsak, çarenin en idealini. Kültür Bakanlığını gerçekleştirmeliyiz. Sanat hayatımızda olumlu bir kalkınma "düzeltmeler"le değil, ancak köklü davranışlarla olabilir. Temenni edilirdi ki. Müzik ve Sahne Sanatları Daimi Danışma Kurulu bu konuyu, çözümlenecek meselelerin başında addederek, ele alsındı. Ancak bu temel üzerinde sağlam bir bina inşa edebiliriz. Aksi halde bütün çabalar boşa gidecek ve sonuçta "Kubbede boş bir seda"dan başka bir şey kalmıyacaktır.

Nordwestedeutsche Filarmoni Orkestra ve Korosu
Sanat, sanat ve insanlar îçindir...

SİNEMA

Filmcilik

Bir sizden, bir bizden

Televizyonun halk kitleleri üzerindeki etkisinin gün geçtikçe artması. Sinemanın çeşitli yollara başvurarak kendini çevreye kabul ettirmeğe çalışmasına yol açmıştır. Bilhassa Hollywood, yıllarca önce, Televizyonun rekabetinden kurtulmak için romanlardan ve İncilden aldığı konular la üç-dört saatlik filmler çevirmeğe başlamıştır. Muazzam paralarla meydana getirilen bu filmlerde kalabalık sahneler, renk oyunları ve ünlü sanatçılar sayesinde Televizyonla rekabete glrişilecebüeceği umulmuş ve hattâ bir ara Televizyonun etkisinin son derece hafiflediği bile sanılmıştır. Oysa gücünü yitiren Televizyon değil, Sinema olmuştur. Zira Televizyonla rekabete girişen Sinema birtakım yollara başvurarak, kendi çerçevesinden çıkmış ve sonunda kalite bakımından çok şey kaybetmiştir.

Seviyenin düştüğünü gören filmciler, Amerikada bir başka yola. Televizyonla anlaşma yoluna başvurdular. Filmcilere göre, büyük sinema rejisörlerine ve sanatçılarına televizyon film leri çevirtmek, durumu kurtarabilirdi. Bu fikir o kadar çok yayıldı, tutuldu ve Amerikanın dışına da çıktı ki, bir çok film stüdyosu, yapım şekillerini değiştirerek, sadece televizyon filmi hazırlar durumuna geldi. Tanınmış film sanatçılarından çoğu, yavaş yavaş, sadece televizyonda görünmeğe başladı ve bu şekilde de film endüstrisi ile televizyon film yapımı birleşme yoluna gitmiş oldu.

Bu birleşmeden kârlı çıkanın hangisi olduğuna gelince... Hollywood ve amerikan televizyonunda ticari yöne sanat yönünden daha çok değer verildiği için, maddi bakımdan herhangi bir zarara uğrayan olmadı. Sinema ile Televizyonun anlaşması o kadar akıllıca ve bütün ayrıntılar gözönünde tutularak yerine getirilmişti ki, hiç kimsenin maddi bir kayba uğramasına imkân yoktu. Fakat sanat bakımın dan her iki tarafın da belirli bir çöküntüye uğradığı apaçık ortadaydı.

Bir kere Televizyon, "canlı yayın" özelliklerini taşıyan program şekillerinden uzaklaşmış, televizyona has bir teknikle hazırlanabilecek program lar ortadan kalkmış ve film tekniği Televizyona tamamen hâkim olmuştu. Sinema ise kendi biçimini ve özelliklerini bir yana koymuş, televizyon filmlerinde aranan özelliklerle binlerce film çekerek, kolunu bükemediği rakibinin elini öpme yolunu seçmiş ve onun kalıbına girmeyi kabul etmişti. Bu davranış elbette ki film endüstrisi için ağır bir darbe teşkil etti. Stüdyolar sadece televizyon filmleri çekmekle kalmadılar, aynı zamanda şekil de değiştirmiş oldular. Sanatçılar, yöneticiler ve film dağıtıcıları arasında anlaşmazlıklar başgösterdi. Bu durum, başka sebeplerin de etkisiyle, özellikle Hollyvvood'un ortaya kötü filmler çıkarmasına yol açtı.

Kısaca söylemek gerekirse, Sinema ile Televizyon arasındaki rekabet önce bu iki sanat kolunun birbiriyle savaşmasına, sonra da birleşmelerine yol açmış ve bu durum, her iki tarafın da sanat bakımından kayıplara uğramasına sebep olmuştur.

Kurtuluş çaresi

Televizyon bu durumdan kurtulmak için önceleri hiçbir çözüm yolu ve çare aramadı. Zira reklâm satışı yerkindey di. Üstelik Sinema, artık hemen hemen sadece kendisi için çalışır olmuştu. Fakat durumun gittikçe vehamet kazandığını gören Televizyon telâşa kapıldı ve çare olarak büyük filmleri, daha sinemalarda gösterilmeğe başlamadan, satın alma yoluna gitti. Böylece, büyük ve önemli filmler ilk defa televizyonla çevreye sunuluyor, sonra da sinemalara dağıtılıyordu. Televizyon bu usûlden sadece reklâm, Sinema da sadece para kazanmış oldu. Sonuç yine birdi: yani, ortada dönen para olmuştu!

Avrupa ise bu konuda daha olumlu adımlar atmağa başladı. Kısa metrajlı filmler yine televizyon tekniğiyle hazırlanıyordu ama, kalite yüksek olduğu için, sanat bakımından sonuçtan hem Televizyon, hem de Sinema yararlı çıkıyordu. Fakat kısa metrajlı fimi, "Televizyonun ağzını kapatacak, onu doyuracak kadar yeterli bir ürün olamazdı. Nitekim kısa metrajlı filmlerin Televizyona atlaması, umulan etki ve faydayı sağlamadı. Bu, sadece sanat yönünden bir ilerleme, bir özellik olarak kabul edildi ve etkisi de olmadı değil. Böylece Sinemaya, Televizyondan daha kaliteli ürün vermek için çalışması gerektiği ihtar edilmiş oldu ve Amerikada, gerçekten kaliteli sayılabilecek bir-iki film ortaya konuldu. Ancak, bu filmlerin televizyonda gösterilmesi yasaklandı.

Meselâ "Batı Yakasının Hikâyesi" gibi filmler, amerikan toplumunun renklerini yansıttığı gibi, müzikal filmlerin de en ince ustalıklarım taşımaktadır. Bu filmde rol alanların hepsi tanınmış sanatçıar değildir ama. en beğenilen çekim uzmanları bu film de toplanmıştır..

Hollyvvood'un aynı gaye için aynı şekilde çevirdiği bir diğer film de "My Fair Lady - Benim Güzel Kadınım" dır. Bu film konusunu, Bemard Shaw"

un "Pygmalion" İsimli tiyatro piyesinden mülhem olarak yapılan, bir müzikalden almıştır. Bütün başarısına rağmen, "My Fair Lady"nin aleyhinde söylenecek bir-iki sözün bulunduğu muhakkaktır. Meselâ, filmde en önemli faktör, televizyonda görünmeyi bir türlü kabul etmeyen Rex Harrison'un oyunudur. Harrison bu filmde - mükemmel denilecek bir oyun çıkarmaktadır. Aynı aktör aynı rolü eserin mü zikalinde de oynamış olmasına rağmen, filmde ilk defa oynuyormuş gibi durmaktadır. Söylediği şarkılar, Harrison'un sesi için özel olarak bestelenmiştir. Shaw'un piyesinden doğrudan doğruya alınan bölümler de Harrison'un ağzından duyulduğu zaman, sanki bu sözler özel olarak Harrison için yazılmış intibaını vermektedir.

Yağmurdan kaçarken..

Televizyonda dil konusu üzerinde durulmadığından ötürü, "My Fair Lady" Sinemaya ayrı bir renk de getirmiştir. Lâle Oraloğlu tarafından "Bir Kadın Yarattım" ismi ile sahneye konulan piyesi görenler bu filmin konusunu derhal hatırlayacaklardır.

"Bir Kadın Yarattım", Bernard Shaw'un "Pygmalion" isimli piyesine Oraloğlu Tiyatrosu tarafından verilen isimdir. Piyesi görenlerin hatırlayacağı gibi, bir profesörün sokakta bulduğu kızı yetiştirmesi ve sonra ona âşık olması filme de konu teşkil etmiştir. Çiçekçi sokak kızını filmde Audrey Hepburn canlandırmaktadır. Hepbum'ün filme kazandırdığı değer küçümsenecek gibi değildir. Bu kadın sa natçı da, Televizyon - Sinema rekabetinde, Televizyondan uzak duranlar arasında yer almaktadır. Bütün başarısına rağmen Hepburn'ün filmin başındaki sahnelerde, yani sokak kızı olarak göründüğü yerlerde inandırıcı ol duğu söylenemez. Fakat Hepburn, "İspanyada Yağmur" isimli şarkı ile başlayan sahneden filmin sonuna kadar, seyircinin unutamıyacağı bir oyun çıkarmaktadır. Ne var ki, şarkı söylediği zaman, sesin kendisine ait olmadığı acıkça belli, olmaktadır. Canlandırdığı tipe gelince... Sokak kızının gide gide değişerek gerçekten bir lady oluşunu Hepburn çok başarılı, bir şekilde canlandırmaktadır.

Bu filmin, Televizyondan uzaklaşmaya çalışırken Tiyatroya yaklaştığının en kuvvetli delili dekor ve kostümlerdir. Kostümlerin natüralizme en yakın bir şekilde hazırlandığı ilk bakışta göze çarpmaktadır. Haddinden fazla süslü kostümler, filmin havasını bozmakta ve seyirciye, bir müzikal sey rediyor İntibaını vermektedir. Bazı sah nelerde de dekor son derece stilize bir şekilde hazırlandığından, seyirci yine kendini bir tiyatro piyesinin havasında bulmaktadır. Bazı sahnelerdeki dekorun, film karakterini fazlasıyla yansıtması ise seyirciyi, rahatsız etmektedir. Fonda kullanılan dekor hareketsiz birtakım resimlerden meydana getirildiğinden, seyirciyi yadırgatan hava da ha da belirgin hale gelmektedir.

Genel olarak denilebilir ki, "My Fair Lady", Sinema - Televizyon rekabetinin son yıllarda aldığı yönü belirtmesi bakımından önemli bir üründür. Sinemanın, Televizyondan kaçarken Tiyatroya yakalandığının bundan güzel bir örneği olamaz.

SOĞUK

ALGINLIĞI

VE FAZLA

YORGUNLUKTAN

İLERİ

GELEN

vücut

kırıklığı

ve

adale

ağrılarına

karşı

GRİPİN

● **GRİPİN**, baş, diş, adale ve sinir ağrılarını teskin eder ● **GRİPİN**, lumbago, siyatik ve romatizma ağrılarına karşı faydalıdır ● **GRİPİN**, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıklar önler ● **GRİPİN**, 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

